

SZÉCHENYI 2020

MINISZTERELNÖKSÉG

LEADER HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2014-2022

Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület

2024.évi módosítás

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Tartalom

Vezetői összefoglaló	4
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	5
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	6
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	9
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	11
4.1 Helyzetfeltárás.....	11
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	13
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	14
4.4 SWOT	17
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	19
5. Horizontális célok	22
5.1 Esélyegyenlőség.....	22
5.2 Környezeti fenntarthatóság.....	22
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása.....	23
7. A stratégia beavatkozási logikája	23
7.1 A stratégia jövőképe.....	23
7.2 A stratégia célhierarchiája.....	24
8. Cselekvési terv.....	27
8.1 Az intézkedések leírása.....	27
8.2 Az intézkedés megnevezése:.....	29
8.3 Civil szervezetek tevékenységének támogatása.....	32
8.4 Az intézkedés megnevezése: Szolgáltatások fejlesztése, beruházások támogatása.....	33
8.5 Az intézkedés megnevezése: Helyi fejlesztések támogatása	36
9. Együttműködések	40
9.1Az együttműködések tervezett tématerületei	40
9.2 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	40
9.3Kommunikációs terv.....	45
9.4 Monitoring és értékelési terv	46
10. Indikatív pénzügyi terv	49

Kiegészítő információk	51
Mellékletek.....	51

Vezetői összefoglaló

2015 novemberében kezdődött el a 2014-2020-as Európai Unió támogatási időszakra szóló Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítése a vidéki térségekben, köztük a Napkör Társadalmi Innovációs Egyesület működési területén is. 2015. szeptember 29-én hagyta jóvá az Miniszterelnökség Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkársága a Napkör Társadalmi Innovációs Egyesület "LEADER Helyi Akciócsoport"-ként való előzetes elismerését, és a HFS tervezési terület előzetes elismerése iránti kérelmét. Az egyesület új akciócsoportként kapcsolódik be a tervezési és lebonyolítási folyamatba. Az elkészített Helyi Fejlesztési Stratégia megfelelően reagál helyi szintű igényekre, de ugyanakkor a megyei és országos területfejlesztési tervekkel és koncepciókkal összhangban áll.

Az akciócsoportot alkotó települések korábban más HACS-ok területén voltak illetékesek. A Napkör Társadalmi Innovációs Egyesület tervezési és működési területéhez 6 település tartozik. A HACS területi lehatárolását a hasonló paraméterekkel rendelkező, hasonló gazdasági helyzetben lévő szomszédos települések Gyulához és Sarkadhoz kötődő egységbe tömörülése eredményezte. A kisebb, megközelítőleg azonos fejlettségi szinten álló települések megfelelő alapot képeztek a közös munkára, együtt gondolkodásra, hisz a társult települések hasonló társadalmi, gazdasági, környezeti és kulturális problémákra kerestek megoldásokat, ezt egészíti ki Gyula, mint erősebb település. A 2014-2020-as Európai Unió támogatási időszak a HACS-hoz tartozó települései a következők: Gyula, Elek, Kétegyháza, Lökösháza, Sarkad, Doboz. Ennek megfelelően a HACS területére eső indikatív forrás: 334.753.883.- FT Az akciócsoport területén lévő települések közül Gyula és Sarkad kizárólag külterületi fejlesztésekkel vehetnek részt a pályázatokon, további 4 település teljes területtel jogosult.

A stratégia átfogóan tartalmazza a problémák leírását, elérendő célokat, illetve a megvalósítás módját. A cél elérése érdekében fontos, hogy az Egyesület összefogja az illetékességi területén működő civil szervezeteket, vállalkozókat, magánszemélyeket, közszféra szereplőket annak érdekében, hogy fejlesztési programokat valósítson meg a vidéki életminőség javítására, valamint a térségben felmerült szükségleteket támogatások bevonásával elégtse ki.

A Helyi Fejlesztési Stratégia legfontosabb szükségletei, elérendő céljai és egyben intézkedései:

Vállalkozások fejlesztése, versenyképességük növelése, helyi termékek előállításának népszerűsítése;

Kulturális, és természeti értékek, aktív turizmus fejlesztése, település környezet fejlesztése;

Civil szervezetek tevékenységének támogatása.

A fenti beavatkozásokkal a stratégia célja, egyrészt, hogy a helyi akciócsoport területén új vállalkozások alakuljanak, a meglévő vállalkozások versenyképessége, termelékenységük nőjön, új lehetőséget biztosítsunk a fejlődésüknek. A vállalkozások fejlődése kihat a térség munkaerőpiacára is, vagyis nőhet a foglalkoztatottság. Igaz ugyan, hogy a bevont forrás korlátozott, így nagyon nagy előre mozdulás a LEADER forrásoktól nem várható, azonban kiegészítő jelleggel más források bevonásával látványosabb hatást tudunk kifejteni. Fontos cél továbbá a térség természeti és épített örökségeire, adottságaira épülő turizmusfejlesztés. A fejlesztések eredményeként

megőrizzük a térség egyediségét, annak értékeit bemutathatóvá tesszük. A cél elérése kihat a HACS gazdasági fejlődésére is. Az aktív és ökoturisztikai fejlesztésekkel szélesedik a turisztikai paletta azokon a településeken, ahol eddig kevésbé volt jelen a turisztika ezen ága. A helyi termékek és helyi gasztronómia népszerűsítése szintén a térség egyediségét erősíti, a hagyományok megőrzése közös érdekünk, mely a pályázati források bevonásával sokkal hatékonyabban éri el célját. Településkép, mint tájérték megőrzése, a turizmusfejlesztéshez kapcsolódik, hiszen a megnyerő, rendezett településkép turizmusnövelő hatása bizonyított, melynek eredménye a gazdaságfejlesztés, önkormányzatok leterheltségének csökkentése. A civil szervezetek megerősítése szintén kiemelt cél, hiszen ezen szervezetek tevékenysége igen sokrétű, számtalan területet foglal magába (sport, közbiztonság, szociális terület, stb.), mely területek nélkül a térség nem tud működni.

A Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület (HACS nevének módosítása; 2020.12.16.) székhelye Gyulán található. Az iroda rendelkezik a lebonyolításhoz szükséges tárgyi eszközállománnyal, a munkaszervezet munkatársai a folyamatos tájékoztatás és kapcsolattartás érdekében munkaidőben személyes konzultációt biztosít bárki számára. A munkaszervezet 2 főből áll, 1 munkaszervezet vezető és 1 fő ügyintéző. A munkaszervezet tagjainak a 2007-2013 ciklusban szerzett pályázati tapasztalatuk garancia a stratégia zökkenőmentes megvalósítására, egyben jelen stratégia elkészítését is ők végezték.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz

A Helyi Fejlesztési Stratégia a térség adottságaira, szükségleteire, lehetőségeire, helyi igényekre épülő fejlesztési lehetőségeket tartalmazza, ugyanakkor fontos a nagyobb léptékű tervezési programokhoz, megállapodásokhoz történő kapcsolódás, az abban foglalt célok elősegítése is. Tekintettel arra, hogy a LEADER források korlátozottan állnak rendelkezésre, a HFS - ben a kiegészítő lehetőségeket is felvázoljuk. Olyan beavatkozásokat terveztünk, melyek katalizátorként működnek és megsokszorozzák jelen programból finanszírozott fejlesztések hatásait.

A stratégia megalkotásánál figyelembe vettük az EU2020, a Partnerségi Megállapodás, a Vidékfejlesztési Program dokumentumokban foglalt célok és alapelvek megvalósulását és megtartását. A felsorolt dokumentumokban foglalt célokhoz és alapelvekhez való kapcsolódás elősegíti a HFS térségi szintű megvalósulását, ugyanakkor nagyobb léptékű célok megvalósulásához is hozzájárulnak.

A KSK rendelet kimondja, hogy az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégiához (EU2020) való kapcsolódás érdekében az Európai Strukturális és Beruházási alapok (ESB alapok) támogatásait korlátozott számú közös tematikus célkitűzésre kell összpontosítani. A Helyi fejlesztési Stratégia EU2020 stratégia céljaihoz való kapcsolódását a KSK rendelet 11 tematikus célkitűzéséhez való kapcsolódás jelenti.

Helyi Fejlesztési Stratégia kapcsolódási pontjai a KSK rendelet által meghatározott 11 tematikus célhoz:

3. A kis- és közepes vállalkozások versenyképességének fokozása
6. Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának növelése

7. A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák előtti akadályok elhárítása
8. A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése
9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem

Helyi Fejlesztési Stratégia kapcsolódási pontjai a Partnerségi Megállapodás prioritásaihoz:

1. A gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásuk fokozása;
2. A foglalkoztatás növelése (a gazdaságfejlesztési, a foglalkoztatási, oktatási, társadalmi felzárkózási szakpolitikák által, tekintettel a területi különbségekre);
4. A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése;
5. A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása;

Helyi Fejlesztési Stratégia kapcsolódási pontjai a VP prioritásaihoz:

1. a vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartása (helyi termékek és szolgáltatások),
2. a vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának, illetve azok elérésének előmozdítása,
3. a vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzókéességének erősítése,
4. a helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítése.

A felsorolt dokumentumok közül a HFS intézkedései leginkább a VP prioritásaihoz kapcsolódnak. Fontos szempontként kívánjuk szerepeltetni a pályázatok értékelésénél és bírálatánál, hogy az adott fejlesztési elképzelés hogyan kapcsolódik a fent említett dokumentumokhoz.

A gazdaságfejlesztést támogató intézkedések a helyi vállalkozások versenyképességét, a térségi foglalkoztatás javulását, harmadrészt az életminőség javulását is szolgálják, így vannak összhangban a Keretprogramok, a Partnerségi Megállapodás és a VP céljaival.

A vidéki településeken az életminőség növelése a lakosság helyben tartásának egyik alapvető feltétele. A HFS - ben a vidék épített és természeti örökségének megőrzése és megismertetése, valamint a közösségi kezdeményezések infrastrukturális hátterének biztosítása témában tervezett intézkedések a keretprogramok vonatkozó célkitűzéseivel összhangban vannak.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési folyamatának előzményei

A stratégia előkészítése már 2015 év végén elkezdődött. A tervezés szakmai feladatainak elvégzésére 2015. novemberében alakult meg a Tervezést Csoport, mely előkészítette és vezényelte a tervezési folyamatot. Az érintett potenciális pályázók bevonásával a valós és megoldandó szükségletekre ad megoldást, így a Helyi Fejlesztési Stratégia megfelelően reagál helyi szintű igényekre, de ugyanakkor a megyei és országos területfejlesztési tervekkel és koncepciókkal összhangban áll. Az előkészítés során begyűjtött projektötletek és projekt adatlapok az összes lehetséges pályázói szférát érintették, így a vállalkozói, civil és közszférát is, tehát szerteágazó, alapos, valamennyi térségi szereplőtől származó elképzelések kerültek

feldolgozásra. A begyűjtött adatok, észrevételek, javaslatok beépítésre kerültek a Helyi Fejlesztési Stratégiába.

Tekintettel arra, hogy a megvalósítás majd a HACS egész területére és lakosságára vonatkozik, így a tervezés átláthatósága alapvető cél, valamint a készítés során a teljes körű társadalmasítás elengedhetetlen. A kidolgozott stratégia munkaverzióját a munkaszervezet véleményezni fogja, valamint fórumot is tartunk a Stratégia megismertetésére. A HFS készítéshez különböző kérdőíveket készítettünk a térségi szereplők bevonására.

Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési folyamata

A Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési folyamatának átláthatóságára az előkészítésen túlmenően a stratégia kidolgozásának teljes folyamatában átlátható és nyílt volt, melyet több eszközzel is biztosítottunk.

A stratégia tervezési folyamatát végig lehetett kísérni az Egyesület honlapján. A teljes Helyi Fejlesztési Stratégia készítési folyamat során biztosítottuk a nyilvánosságot, melyhez a honlapunkon létrehoztunk egy aloldalt a „Helyi Fejlesztési Stratégia 2014-2020” címmel. Az aloldal tartalmazza a HFS készítéssel kapcsolatos dokumentumokat, kérdőíveket, híreket, meghívókat, a tájékoztatókról szóló összegzéseket. Emellett felkerült a Helyi Fejlesztési Stratégia tervezet aktuális szövege, a véleményezéséhez készített adatlap is. Az első mérföldkőhöz készített dokumentum közzétételét követően egy hétig lehetőséget biztosítottunk a HACS lakosságának, civil szervezeteinek, vállalkozásainak arra, hogy megtehessék észrevételeiket a tervezettel kapcsolatban. A társadalmasítást követően került a Stratégia a Közgyűlés elé elfogadásra. A tervezés folyamatát és a stratégia megalkotását a Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület munkaszervezete koordinálta, és szervezte. A fórumok alkalmával a felkért szakértők moderálták a beszélgetéseket, készítették az összefoglalókat, a további szereplők (gazdasági szereplők, civil szervezetek, önkormányzatok, magánszemélyek) véleményező és javaslattevő szerepet láttak el.

A tervezés folyamán az átláthatóság és a párbeszéd érdekében az alábbi csatornákat használtuk:

Fórumok: A fórumok fő célja volt a potenciális pályázók, szakértők, és érintettek részére tájékoztatás nyújtása, a felmerült javaslatok, észrevételek megtárgyalása, összegyűjtése, a stratégia kidolgozásának aktuális állásának bemutatása. A fórumokra meghívást kaptak a térség érintett szervezetei, az önkormányzatok, a nemzetiségi önkormányzatok; civil szervezetek, közintézmények, vállalkozások képviselői.

Személyes kapcsolattartás: A személyes kapcsolattartás keretében munkaszervezeti irodájában, előre meghatározott nyitvatartási időben biztosította az egyesület nyilvánosságot a Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítására, valamint folyamatosan, a stratégia megvalósítása során.

Projektadatlapok: Az elkészített projektadatlapok visszaküldésével a térségi szereplők nagyban segítették a tervezési munkát, valamint a stratégia elkészítését. A projektadatlapok részben e-mail útján, részben pedig a fórumok és konzultációk alkalmával kerültek vissza az egyesülethez. Az ezekben foglaltakat igyekeztünk beépíteni a stratégiába.

Honlap: Az egyesület által létrehozott és üzemeltetett portálon értesülhettek az érintettek a stratégiaalkotás aktuális állásáról, szervezett fórumok időpontjairól és helyszíneiről. Az egyesület honlapja a www.napkorleader.hu honlapcímen érhető el.

A stratégia készítése során több alkalommal rendeztünk fórumokat az akciócsoport területén lévő településeken. Fontosnak tartottuk, hogy minden érintett településre eljussunk. Gyulán, tekintettel arra, hogy a térség húzó településének minősül, 3 rendezvényt tartottunk. Az egyes

fórumokon természetesen a környező települések potenciális pályázói is részt vehettek. Az itt elhangzott javaslatokat beépítettük a stratégiába.

A hátrányos helyzetű csoportok, illetve a kevésbé mobil közösségek esetében azok képviselőivel történt az egyeztetés, hiszen a képviselők által az érdekeik ugyanolyan mértékben képviselve vannak.

A tervezést a tervezői csoport tagjai, illetve a részvételt vállaló érintettek végzik. A tervezői csoport összetétele úgy került kialakításra, hogy a munkában résztvevő személyek több szakterületről kerültek kiválasztásra. A csoport összetétele: egy fő turisztikai szakember (turisztika), egy fő vállalkozó (gazdaságfejlesztés), egy fő közigazgatásban dolgozó (helyi termékek előállításának támogatása), egy fő jogi szakember, egy fő civil szervezetekért felelős szakember (civil szervezetek tevékenységének támogatása), egy fő pályázati szakember.

A tervezői csoport öt alkalommal ülésezett. Az első alkalommal kidolgozásra került a HFS tervezés módszertana, az ütemezése és a fórumokon felhasználható előadások anyaga, segédletei (jelenléti ív, emlékeztetők, projektötlet gyűjtő adatlap stb.). A második alkalommal kidolgozásra került a kérdőív. Az ezt követő üléseken a tervezői csoport a fórumok, a tematikus fórumok, a kérdőívek, a projekt javaslatok, a személyes megkeresések tartalmát feldolgozta és beépítette a HFS megfelelő fejezeteibe. A tervezési folyamat a stratégia IH általi jóváhagyásával fejeződik be, így a végső HFS elfogadásáig még több alkalommal szükséges a tervezői csoportnak ülésezni.

A stratégia elkészítésének felelőse az egyesület elnöke, aki koordinálja a stratégiakészítés egész folyamatát. Munkáját segíti a szakmai vezető, aki részt vett az adatgyűjtésben, ellátta és ellátja a nyilvánosság biztosításával kapcsolatos feladatokat (meghívók, kérdőívek, tájékoztató anyagok elkészítése, honlapon elhelyezése, e-mailen történő megküldése az érintetteknek, stb.). A szakmai vezető munkáját a munkaszervezet másik tagja, valamint felkért szakértőként külső szakértők segítik, akik elsősorban a workshopok előkészítését, azok moderációját, az ott elvégzett munka és az eredmények összegzését végezték, illetve a stratégia szövegezését véleményezték.

Tervezési folyamat során az alábbi időpontokban és helyszíneken került sor a stratégia tartalmára vonatkozó workshopok megrendezésére.

Elek:	2015.október 26.
Doboz:	2015.október 27.
Sarkad:	2015.október 27.
Gyula:	2015.október 26. 2015.október 28. 2015.október 30.
Kétegyháza:	2015.október 28.
Lókösháza:	2015.október 29.

A workshopok alkalmával a résztvevők projektgyűjtő adatlapokon nyújtották be elképzeléseiket, melyek beépítésre kerültek a stratégiába. A fórumok eredményeit is figyelembe véve a tervezési csoport „véglegesítette” a célrendszert, meghatározásra kerültek az egyes beavatkozási területek, pályázók köre, támogatási intenzitás, indikátor értékek. A tervezést végző csoport bevonta az egyes szakterületekhez tartozó szakembereket a tervezési folyamatba. Az egyeztetésekre a Gyulai Civil Szolgáltató Központban került sor.

A civil szektor részéről a Gyulai Civil Szervezetek Szövetségével, a Gyulai Idegenforgalmi Egyesülettel, Sclerosis Multiplex Egyesülettel voltak egyeztetések.

A stratégiához az adatgyűjtést az adatgyűjtés, elemzési fejezeteket, dokumentálást, a HFS további OP-vel és a VP prioritásaival való összhangot, valamint az esetleges párhuzamosságok kiszűrését, a tervezett intézkedések lehatárolását a munkaszervezet tagja végezték a szakértők bevonásával, a Tervezési Csoport iránymutatásai alapján. A Tervezési Csoport az egyes prioritások terén végezte munkáját.

A hátrányos helyzetű csoportok bevonása a következők szerint történt. A tervezői munkacsoport kezdeményezésére 2016. február 16-án összehívásra kerültek a térség hátrányos helyzetű közösségek képviselői, akik kinyilváníthatták véleményüket a Stratégia tervezése kapcsán. Az alábbi szervezetek jelentek meg a tagok közül a Békés Megyei Sclerosis Multiplexes Emberek Közhasznú Szervezete, Gyulai Kert- és Tanyatulajdonosok Egyesülete, Őszidő Közalapítvány, emellett olyan szervezetek is megjelentek, akik nem az egyesület tagjai Mi egy Másért Közhasznú Egyesület, Gyulai Nyugdíjas Érdekvédelmi Egyesület, Egészséges Városért Közalapítvány.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

A Kelet – békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület Akciócsoport Magyarország dél-keleti határán, Békés megye keleti részén helyezkedik el a magyar- román határszakaszon. A stratégiában érintett térség a Dél-alföldi régióban található Békés megye keleti részén helyezkedik el. A régió az ország legritkább településhálózatával rendelkezik, 54 városával ugyanakkor a Dél-Alföld az Észak-Alföldet követően a legvárosiasabb régiója az országnak. igazgatási, oktatási, egészségügyi, szociális területeken egyaránt. Az akciócsoportot hat egymással földrajzilag összefüggő település, Elek, Gyula, Kétegyháza, Lőkösháza Doboz és Sarkad alkotja. Az akciócsoport területén lévő települések közül Gyula és Sarkad kizárólag külterületi fejlesztésekkel vehetnek részt a pályázatokon, a további 4 település teljes területtel jogosult. A Helyi Akciócsoport területe: 593.28 km², a támogatásra jogosult lakónépesség: 16.212 fő. A stratégiakészítés folyamatában a rendelkezésre álló adatok alapján a népességszám tekintetében állandó csökkenés figyelhető meg, 2000 és 2013 között az állandó lakosok száma 16.717 főről 14.425 főre csökkent, mely 13%-os csökkentést jelent. Ezt fokozza a lakosság természetes fogyása is. Az állandó lakónépességen belül a 0-14 éves korú lakosság száma csökken, a 60 év felettié száma nő, vagyis a térség az előregedés jegyeit viseli magán. Az öregségi mutató az országos átlagnál magasabb, de a megyei átlagnál jobb. A magasan képzett fiatalok és a szakképzettek körében magas az elvándorlási arány, mely -5,9 ezrelék. A foglalkoztatottak aránya az országos és a megyei átlag alatt van, viszont javuló tendencia figyelhető meg a 2001. évi és a 2011. évi adatokból. A regisztrált munkanélküliek száma a gazdasági válság hatására jelentősen megnőtt, de az utóbbi években javult a helyzet. A naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya jelentős, 48 %, mely az utóbbi 10 évben nem változott, ez annak köszönhető, hogy a kisebb településeken korlátozottak a munkalehetőségek, így a nagyobb városokban – ilyen Gyula és Békéscsaba - talál munkalehetőséget a lakosság.

Település	Lakónépesség
Lőkösháza	1.834 fő
Kétegyháza	3.602 fő
Elek	4.797 fő
Doboz	4.172 fő
Külterület	1.831 fő
összesen:	16.212 fő

A térség soknemzetiségű térség, melyben nagy számban van jelen a német, román és roma lakosság.

A 6 település a Gyulai, Békéscsabai és a Sarkadi járás településeiként vesz részt a térségi együttműködésben. A 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet alapján a Sarkadi járás kedvezményezett

járás, komplex programmal segített. 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet alapján kedvezményezett település Sarkad, mely jelentős munkanélküliséggel sújtott település.

Sarkad XXI. Századi Megújításáért Helyi Közösség, 1/2017. (I.19.) számú határozata alapján Sarkad akció területe az alábbira módosul. Sarkad teljes külterülete, kivéve; Sarkad külterület 0619/1, 0619/2, 0619/3, 0620, 0621, 035, 037, 038, 048, 049/1, 049/4, 049/5 és 050/2 helyrajzi számú ingatlanok területe. Átmenetileg kedvezményezett település Elek és Kétegyháza. Lakosságszám tekintetében tekintettel arra, hogy a kedvezményezett település kizárólag külterülettel érintett, így a stratégia további fejezeteiben nem kell külön kitérni azon közösségek helyzetének bemutatására, akiket fokozottan veszélyeztet a társadalmi kirekesztettség és az újratermelődő szegénység problémája.

A térségben nem található gyorsforgalmi út, ezért megközelítése nehézkes. Az elmúlt évben került felújításra a Szeged-Békéscsaba közötti 47 j. főút, mely javítja az elérhetőséget. A HACS közúthálózata megfelelő sűrűségű, bár javarészt jelentős fejlesztésre szorulna. A települések infrastrukturális fejlettsége változó képet mutat.

A célterületet a régiós és országos értékeknél jóval magasabb munkanélküliségi adatok jellemzik, de a városi rangú településeken a regisztrált munkanélküliek aránya egyelőre kedvezőbb képet mutat, mint a községekben.

Békés megye gyönyörű és változatos tája Magyarországnak. Sajátos tájképi környezetének, érintetlen természeti környezetének és színvonalas termálfürdőinek köszönhetően a 2016-ban ide látogató turisták több mint 472.754 vendégéjszakát töltöttek el. A szinte valamennyi turizmustípust (termál- és gyógy-turizmus, ökoturizmus, természeti turizmus, vízi turizmus, örökségturizmus, fesztiválturizmus, aktív turizmus, falusi- és agroturizmus) kínáló Körösök völgyében több mint 40 000 szállóvendég fordult meg. A kedvező adottságok ellenére azonban az ágazat jövedelemtermelő és munkahelyteremtő képessége elmarad a kívánatostól, mivel a versenyképességhez szükséges minőségi fejlesztések megvalósítása és az egységes programkínálat összeállítása egyelőre várat magára.

A HACS területi lehatárolását a hasonló paraméterekkel rendelkező, hasonló gazdasági helyzetben lévő szomszédos települések Gyulához és Sarkadhoz kötődő egységbe tömörülése eredményezte. A kisebb, megközelítőleg azonos fejlettségi szinten álló települések megfelelő alapot képeztek a közös munkára, együtt gondolkodásra, hisz a társult települések hasonló társadalmi, gazdasági, környezeti és kulturális problémákra kerestek megoldásokat, ezt egészíti ki Gyula, mint erősebb település.

Az egyesület új akciócsoportként kapcsolódik be a tervezési és lebonyolítási folyamatba. Az akciócsoportot alkotó települések korábban más HACS-ok illetékességi területéhez tartoztak. A stratégia céljainak megvalósítására felkészülve az egyesület megfelelő erőforrással rendelkezik. A Munkaszervezet munkatársai folyamatosan fogják tartani a kapcsolatot a pályázó szervezetekkel, segíteni azok fejlesztési elképzeléseit, hozzájárulva így a térségben fennálló gazdasági, társadalmi és szociális problémák megoldásához. A Munkaszervezet humán erőforrása illeszkedik a HACS település és lakosságszámához, projektötletek számához, ezáltal biztosított a megvalósításához és a végrehajtáshoz kapcsolódó koordinációs, kommunikációs és adminisztrációs feladatok biztonságos ellátása. A munkaszervezet munkáját önkéntesek segítik, akik saját településükön információvivő és hozó szerepet töltenek be, valamint koordinálják a HFS megvalósulását.

Terveink szerint a HFS-ben allokált pályázati források biztonsággal lekötethetők, és elszámolásuk megvalósítható a tervezési ciklus lejárta előtt, ehhez hozzájárul az is, hogy az Egyesület ügyfélszolgálati irodát fog működtetni a megvalósítás ideje alatt, az összes településeken fórumokat fog tartani, megismertetve a HFS lehetőségeit.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

A Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület által lefedett helyi akciócsoport –földrajzilag összefüggő - területe 593.28 km². Ez a Békés–megyei területek 10,5%-a, azonban Gyula és Sarkad városa kizárólag külterülettel jogosult részt venni a LEADER-ben. Ennek megfelelően a támogatásra jogosult lakosságszám 16.212 fő.

Az utóbbi 15 évben sajnos a természetes szaporodás minden évben negatív volt, mely a lakónépesség fogyását jelenti. Ehhez hozzáadódik az állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők és az akciócsoport területéről másik közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők számának különbözete, mely szintén negatív szám (2013-ban - 5,9) megállapítható sajnos, hogy az akciócsoport lakosság folyamatosan csökken. A települések közül Kétegyháza emelkedik ki magasan e tekintetben. A folyamatos népességcsökkenés oka egyrészt a munkalehetőségek hiánya és az ezzel összefüggésben az életminőség romlása, ami miatt nagyarányú elvándorlás (kiemelkedő a magasan képzettek, szakképzettek és köztük is a fiatal elvándorlók száma), másrészt a halálozási ráta születési rátánál való magasabb aránya. Ez utóbbi tendenciát nemcsak a korunkban végbemenő társadalmi változások (a nők szülési életkora több évvel kitolódik), de a térségben elérhető viszonylag alacsony jövedelmek, megélhetési problémák miatti alacsony gyermekvállalási kedv is erősíti. Az állandó népességen belül a 0-14 éves személyek száma 14%, mely a HACS településein közel azonos mértékű, míg a 60 év felettek száma az állandó népességen belül 24,7%, mely közel azonos az érintett települések mindegyikén. A foglalkoztatottak aránya az aktív népességen belül 46,7 %, a mutató Doboz és Kétegyháza települések esetében némileg elmarad a HACS átlagától, de nem jelentősen. A naponta ingázók száma aránya magasabb, 48%, mint a megyei átlag, Doboz és Kétegyháza településeken jóval meghaladja a HACS - ra érvényes értéket. A regisztrált munkanélküliek száma 2013-tól jelentős visszaesést mutat, részben köszönhető ez a közfoglalkoztatásnak. A munkanélküliségi ráta a HACS területén sajnos magasabb, mint az országos és a megyei átlag. A tartós munkanélküliek száma az országos átlag alatt, viszont a megyei átlag felett van. Dobozon a HACS átlagánál jóval magasabb. Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak megoszlása az aktív korúak arányában 29%.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a népesség elöregedő, demográfiai, vándorlási egyenlege negatív. A hagyományos mezőgazdasági termelés nem tud nagyobb létszámot munkával ellátni, jövedelmezősége alacsony. Megkezdődött a lakosság elvándorlása. A munkanélküliek száma alapján a települések döntő többsége a hátrányos kategóriába tartozik.

A térségre jellemző, hogy a kisebb településeken részben a hiányos funkciók, részben a kialakult hagyományok és a viszonylag jó tömegközlekedés miatt több, a lakosságot érintő funkciót Gyulán veszi igénybe a lakosság.

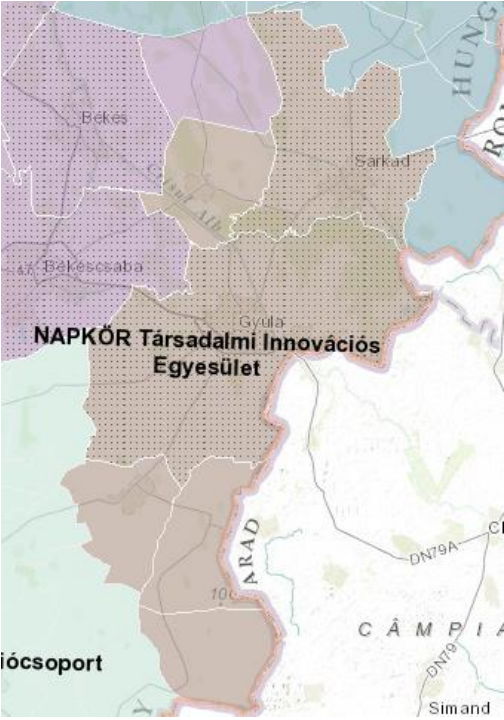
A térség felszíni és felszínalatti vizekben egyaránt gazdag. Felszíni vízhálózat esetében meg kell említenünk a Fekete-, Fehér-, és kettős Körösöket, de ezek mellett kisebb tavak, holtágak is találhatóak a térségben. A felszíni vizek, azok horgászati, aktív és vízi-turisztikai hasznosítása kiválóan illeszkednek a térség turisztikai kínálatába. Felszín feletti vizek tekintetében Gyulán országos jelentőségű termásvíz kincs található. A turisztikában a vizek jelentős értéket képviselnek, az erre épülő turizmus is jelentős, de fejlesztése elengedhetetlen.

A térség, mint már fentebb leírtuk az ország délkeleti részén található, alapvetően turizmus és szolgáltatás orientált. Az illetékességi területünkhöz tartozó a települések számottevő iparral

nem rendelkeznek, jellemzőek rájuk a mikrovállalkozások, a társas vállalkozások jelenléte, melyek sajnos saját forrás hiánya nagyban korlátozza fejlesztési lehetőségeiket és foglalkoztatásban betöltött szerepüket. Ipari hasznosítású területek a települések belterületein jellemzőek. Kiemelkedő környezeti problémák nem érik a térségünket.

A rendszerváltást követően, ahogy Békés megyét is, a térségünket is elkerülik a befektetők, az ország dél-keleti sarkába csábításuk nagyon nehéz. Ennek oka többnyire a kedvezőtlen földrajzi fekvésben, a térség nehéz megközelíthetőségében keresendő, ezen helyzet megváltoztatásához a 44. j. főút, mint gyorsforgalmi út építése jelenthet megoldást.

Az Akciócsoport jó termőföldi adottságokkal rendelkezik, a termelőszövetkezetek felbomlásával a földterületek magán kézbe kerülésével viszonylag kevés személynek adnak munkalehetőséget. A tipikus területhasznosítási mód a térségben a szántóként történő hasznosítás, hiszen jó minőségű termőföldekről lévén szó. Az erdőgazdálkodás is jelen van a térségben, azonban az csak másodlagos, illetve egyetlen állami tulajdonú szervezet végez erdőgazdálkodást a térségben. A helyi akciócsoporthoz tartozó települések elhelyezkedését az alábbi ábra szemlélteti.

A térség fejlődési esélyei és lehetőségei jónak mondhatók, az elmaradt fejlesztések (Gyula város kivételével) következtében kialakult kedvezőtlen gazdasági, társadalmi, szociális viszonyok visszafordítására van szükség. Fontos feladat a jól működő vállalkozásokhoz források rendelkezése, annak érdekében, hogy fejlődni tudjanak, fontos továbbá az értékes természeti környezet fejlesztése, aktív turisztikai fejlesztések megvalósítása. Kiemelt feladat a helyi termékek előállításának támogatása, hiszen a térségben nagy hagyományai vannak a helyi termékeknek, és fontos ezek támogatása, mely megélhetést, munkalehetőséget biztosít a helyi termelők számára. A helyi termékek előállításában helyi vállalkozók és kistermelők játszanak szerepet, mellyel tovább öregbíthetik a térség hagyományait. A civil szektor támogatásával széles kört felölelő szegmense fejlődhet a térségnek.

Fő célkitűzés, hogy a lakosság magasabb életszínvonalat érjen el, mely hozzájárul a térség felzárkóztatásához.

A helyzetelemzés elkészítéséhez az alap adatokat a <https://www.teir.hu/leader> oldalról és a településektől bekért adatokból származnak.

Összegzés:

A térség olyan természeti kincsekkel és épített örökséggel rendelkezik, amelyek a gazdaság számos ágában fejlesztési lehetőséget biztosíthat, jelentős versenyelőnyre tehetnek így szert a térségben fejleszteni kívánó vállalkozások. Az életminőség javulásával a jelenleg folyamatban lévő elvándorlás mértéke mérsékelhető.

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A korábbi időszakban számos fejlesztés valósult meg a LEADER források igénybevételével. A települések több akciócsoporthoz tartoztak. Illetékes volt a Hajdúvölgy-Körösmente Térség Fejlesztéséért Közhasznú Egyesület Kétegyháza, Lökösháza, Elek településeken és Gyula külterületén, a Körös-Sárréti Vidékfejlesztési Egyesület Sarkad esetében, a Körösök Völgye Akciócsoport Nonprofit Kft. Doboz esetében.

Mind a három HACS területén segítette a HVS a térségben található mikro-, kis- és középvállalkozások fejlődését, piaci pozíciójuk megerősítését, versenyképességük növelését. A vállalkozások megerősödésével lehetőség nyílt a foglalkoztatási létszámuk növelésére, mely hozzájárult a térségben fennálló munkanélküliség csökkentéséhez. A vidéki örökségi projektek támogatásával a lakosság életminőségének javulásához járult hozzá a támogató. A térségben számos olyan épület újult meg, mely döntő többségében leromlott állapotú volt, viszont nagyban meghatározza a településképet. Ezen építmények megújításával a támogatások hozzájárultak az épített és védett örökségünk fenntartásához. A turisztikai fejlesztések megvalósulása a gazdaság erősítéséhez és a tartózkodási idő meghosszabbításához nyújtott segítséget.

A térség jelentősebb beruházásai a teljesség igénye nélkül:

Megvalósult többek között a Közösségi tér biztosítása és fejlesztése civil szervezetek számára

A Kétegyházát érintő projekt Kétegyházán az Úttörő u. 86. szám alatt található épületben valósult meg, mely évek óta a településen működő egyesületek, civilek, sportszakosztályok rendszeres rendezvényeinek színteréül szolgál. Az itt található terem 201,52 m², kb. 130 ember befogadására alkalmas. Kisebb rendezvények, sportbálok, egyesületi évzárók és évadzárók, helyi nyugdíjas klubok találkozási megszervezéséhez kiváló teret ad. A teremhez tartozik egy főzési-kiszolgálási célokra alkalmas helyiség. A pályázattal a civil szervezetek számára bérmentesen biztosítható közösségi tér eszközigényét fejlesztették a szükséges hangosító berendezés, étkezés, eszközök a helyben elkészített ételekhez, előadásokhoz projektor, kivetítő vászon, laptop, flip chart tábla beszerzésével. A támogatás összege: 11.851.691 Ft volt.

Elek Téglyári Horgásztavak turisztikai fejlesztése

A beruházás célja volt a tavak mederkotrása ezáltal élőhely-javítás, a tavak környezetének javítása, fásítás, esőbeállók, padok és hulladékgyűjtők kihelyezése, gyermekek részére közösségi tér, valamint tűzrakó hely kialakítása, illetve az élőhelyet bemutató információs táblák felállítása. A fejlesztés célcsoportja Elek város teljes lakossága, a környező települések lakói, és az idelátogató turisták. A turisták szezonális eloszlás tekintetében a nyári időszak kiemelkedő, de egész évben igénybe vehetik ezen szolgáltatásokat. A támogatás összege: 6.305.000,- Ft.

Tájház gasztro-turisztikai eszközfejlesztése

A Vasutas és Községi Nyugdíjas Klub Lőkösháza 2011-ben sikeren pályázott a Hajdúvölgy-Körösmente HACS LEADER pályázati kiírására. Az elnyert támogatásnak köszönhetően sikerült teljesen felújítani az Egyesület kizárólagos kezelésében és működtetésében lévő tájházat (valamikori Vásárhelyi Kúria épületét). A pályázatban vállalt tevékenység (néprajzi és népművészeti kiállítás) mellett a tájház szolgáltatását tervezzük bővíteni az egyre erősödő gasztro-turisztikai igények kielégítése érdekében. A támogatás összege: 9.484.880,- Ft volt.

Éden Pálinkaudvar

Éden Pálinkaudvar nyertes pályázatának köszönhetően az épület több funkciót lát el, egyrészt alkalmas a pálinka tárolására, palackozására, másrészt az üzletben lehetőség van vendégek fogadására, kisebb rendezvények lebonyolítására, valamint vásárlásra. Hosszú évek óta létező igény intézmények, baráti társaságok, családok részéről üzemeltetés, pálinkakóstoltatás, mely a Pálinkaudvar pályázatának köszönhetően realizálódott. A támogatás összege: 8.100.000,- Ft volt.

Éden tó II. északnyugati partján gyermek- és ifjúsági tábor, horgászkemping kialakítása

Az Éden tó II. északnyugati partján, a sziget melletti területen gyermek- és ifjúsági szálláshelyek, horgászkemping kialakítására 36 személy befogadására alkalmas gyermek- és ifjúsági tábor, horgászkemping megvalósításával. A támogatás összege: 27.198.560 Ft.

A fejlesztések megvalósulása alapján elmondható, hogy mindegy a három korábbi HVS hozzájárult a jelenlegi Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területéhez tartozó településeken fennálló problémák kezeléséhez, a HVS-ekben lefektetett alapok tovább gondolása, a megkezdett célok elérését tovább kell folytatni.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

A Helyi Fejlesztési Stratégia előkészítésekor áttekintettük az Európai Bizottság által elfogadott Operatív Programokat, a 2014-2020 időszakra vonatkozó Békés Megye Integrált Területi Programját. Az áttekintés során kiemelt figyelmet fordítottunk a 2014-2020-ra vonatkozó Vidékfejlesztési Operatív Programra, hiszen jelen stratégia megvalósításául ez a dokumentum szolgál. Beépítésre kerültek azok a lényeges elemek, melyek a Helyi Fejlesztési Stratégia céljait erősítik, valamint kapcsolódási pontként a Helyi Fejlesztési Stratégia céljai hozzájárulnak a fentnevezett dokumentumokban található intézkedésekhez. A dokumentumok összehangolásának célja a kölcsönös szinergia, mely megteremti a fejlesztési célok összhangját, azok egymást erősítve hozzájárulnak a nem csupán a térség, hanem Magyarország egészének fejlődéséhez. A Helyi Fejlesztési Stratégia alapja a Vidékfejlesztési Program.

4.3.1 Külső koherencia, kiegészítő jelleg

A tervi előzmények vizsgálatának lényeges része volt a 2014-2020-as Operatív Programok HACS/HFS szempontjából fontos beavatkozási területeinek azonosítása (melyek azok a beavatkozási területek/intézkedések, amelyekre vagy a HACS segíti a helyi szereplőket forráshoz jutni).

Vállalkozásfejlesztés

A HACS területén működő egyéni vállalkozók, mikro- és kisvállalkozások sajnos tőkehiánnyal küzdenek. A saját forrás hiánya korlátozza fejlődésüket, új technológiák bevezetését, így a versenyképességüket is. Cél a vállalkozások támogatása, de építési beruházásokon és eszközbeszerzésen túlmenően előnyt jelent az értékelésnél az új, innovatív technológiák bevezetése, alkalmazása. A cél elérésével nemcsak a vállalkozások versenyképessége nő, és munkahelyeket tudunk megőrizni, hanem ezen túlmenően további munkahelyek is létrejönnek, ezáltal a folyamatos elvándorlás is mérséklődik. A megvalósítás a LEADER program mellett az alábbi forrásokból egészülhet ki:

Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése alintézkedései, ezen belül a mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése, és a Nem mezőgazdasági tevékenységek elindításának támogatása

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére prioritási tengely intézkedései

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: Kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása prioritási tengely intézkedései

Turizmusfejlesztés

A térségben jelentős szerepe van a turizmusnak. Az épített és környezeti értékekre épülő turizmusfejlesztés tovább tudja növelni a térség vonzerejét, bővíti a kínálati palettát, nő a tartózkodási idő és a vendégéjszakák száma. Az elsődleges cél a térségben újdonságként, egyediként, innovatívként jelentkező turisztikai attrakciók megvalósulása, melyek hozzájárulnak a térség környezeti állapotának megőrzéséhez, valamint gazdaságfejlesztéshez is. A megvalósítás a LEADER program mellett az alábbi forrásokból egészülhet ki:

Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése alintézkedései, ezen belül a Nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére prioritási tengely intézkedései

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: Turizmus prioritási tengely intézkedései

Helyi termékek népszerűsítése

A helyben előállított termékek népszerűsítése fontos feladat. A helyi termékek preferálásában általában a termékek egyedi és tradicionális alapokon nyugvó előállításának koncepciója testesül meg, ez adja az értékét. A helyi termékek, mint a térség specifikus termékei jelennek meg a piacon, ezek felkarolása és támogatása nemzeti érdek. A vidékfejlesztés kiemelt területe ezen értékek megőrzése, mellyel gazdasági célokat (vállalkozásfejlesztés), illetve szociális területeken is érhetünk el célokat (hátrányos helyzetű csoportok bevonása). A megvalósítás a LEADER program mellett az alábbi forrásokból egészülhet ki:

Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése alintézkedései, ezen belül a mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése, és a Nem mezőgazdasági tevékenységek elindításának támogatása

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére prioritási tengely intézkedései

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: Kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása prioritási tengely intézkedései

Vidéki településkép megőrzése, megújuló erőforrások alkalmazása

A térség épített örökségének megóvása fontos feladat, cél az épített örökség megőrzése, a rendezett településkép az ide látogatók számára fontos benyomást kelt a későbbi visszatérés érdekében. A rendezett összehangolt településkép vonzerő is lehet, növelheti az ide látogató turisták számát, amely gazdaságfejlesztő hatással bír. A tevékenység célja települések meghatározó épületeinek fejlesztése, felújítása. kép megjelenésében jelentős szereppel bíró épületek felújítása, energiahatékonyságának javítása. A megvalósítás a LEADER program mellett az alábbi forrásokból egészülhet ki:

Vidékfejlesztési Program: M07 Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben
Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések prioritási tengely intézkedései

Környezeti és Energhatékonyági Operatív Program: Energhatékonyág növelése, megújuló energiahatékonyág alkalmazása prioritási tengely intézkedései

Civil szervezetek tevékenységének támogatása

A térségben nagy számban vannak jelen a civil szervezetek, szerteágazó tevékenységi körrel. Sajnos csekély forrás van az amúgy is tőkehiányos szervezetek támogatására. Saját forrás hiányában fejlődésük korlátozott. A beavatkozás célja az innovatív elképzelések támogatása. A megvalósítás a LEADER program mellett az alábbi forrásokból egészülhet ki:

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések prioritási tengely intézkedései

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program: Együttműködő társadalom prioritási tengely intézkedései

4.3.2 HFS tartalmát befolyásoló megyei, járási, települési vagy egyéb területi szinten megfogalmazott fejlesztési prioritások

A Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozásakor áttanulmányoztuk a 2014-2020-ra vonatkozó Békés Megye Integrált Területi Programját, mely megyei szinten definiálja a főbb fejlesztési prioritásokat, melyet a Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítése során figyelembe vettünk. A térségben Gyula és Sarkad vonatkozásában készült ITS, melyek összhangban vannak a Megyei Területfejlesztési Stratégiával, így azok tartalmát külön nem vizsgáltuk. A Helyi Fejlesztési Stratégia szempontjából leginkább releváns megyei ITP tartalma:

Átfogó célkitűzés alapján kiemelt cél „a megyében élők életkörülményeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtése, a foglalkoztatás javítása.”

A stratégiai célok közül az alábbiakhoz kapcsolódik a Helyi Fejlesztési Stratégia:

Versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés;

A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében;

Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között;

Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható továbbfejlesztése.

Gyula Turisztikai Desztinációs Menedzsment stratégiájában célként fogalmazódig meg a természeti és kulturális adottságokon alapuló attrakciók, vonzerók fejlesztése, mely összhangban van a HFS célrendszerével.

A Sarkadi ITS-ben célként jelenik meg a helyi gazdaság infrastrukturális környezetének fejlesztése, a lakosság életkörülményének javítása, az egyenlőtlenségek mérséklése, felszámolása, a turisztikai kínálat létrehozása a természeti értékek megőrzésével, a bennük rejlő lehetőség kihasználásával, mely célok szintén összhangban vannak a HFS céljaival.

A Gyulai ITS-ben ugyanezen célok jelennek meg, azaz a helyi gazdaság infrastrukturális környezetének fejlesztése, befektetés-ösztönzés és az egyedi, nagy vonzeróval rendelkező turisztikai fejlesztések a természeti és kulturális erőforrásaink megőrzésére és további hasznosítása. Ezen célok összhangban vannak a HFS céljaival és intézkedéseivel.

4.3.3 HFS tartalmát befolyásoló, a térség gazdasági és környezeti fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások

A Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása során figyelembe vettük a térség releváns fejlesztését támogató dokumentumokat. Gyula Városa rendelkezik Turisztikai Desztinációs Menedzsment szervezettel, stratégiával, figyelembe vettük a Nemzeti Kastély- és Várprogram turisztikai célú fejlesztéseinek támogatására irányuló elkészített anyagokat. A kiegészítő jelleg a léptékben van. A program a nagyobb költségű elemeket helyezi előtérbe, ehhez tudnak kapcsolódni az alacsonyabb költségű, kisebb léptékű fejlesztések.

4.4 SWOT

A SWOT elemzésbe beépítésre kerültek térségre vonatkozó helyzetfeltárás, adatelemzések legfontosabb tanulságai és adatai, a társadalmi párbeszéd alkalmával begyűjtött információk. A SWOT elemzésben szereplő megállapítások segítik a fejlesztési irányok meghatározását.

Az **erősségek** és **gyengeségek** belső jellemzőkből fakadnak, a HACS-nak van rájuk ráhatása. A **lehetőségek** és **veszélyek** a térség adottságaira épülnek, a környezetből erednek, külső adottságok, amelyekre a HACS-nak nincs közvetlen befolyása, csak legkritikább esetben lehet ezeket érdemben befolyásolni. Fontossá válik azonban az alkalmazkodás, a lehetőségek kihasználása, a fenyegetések lehetőséggé transzformálása. Hasonlóan fontos a fejlesztendő területek és a lehetőségek összekapcsolása. Az elemzés során azonosított befolyásoló tényezőket tehát két dimenzió mentén kell csoportosítani:

- Kedvező vagy kedvezőtlen, pozitív vagy negatív tényezőkről van-e szó;
- A stratégia megvalósítása során befolyásolható, kézben tartható belső tényezőről, vagy azon kívüli külső tényezőről van-e szó.

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - Gazdag helyi történelem, hagyományok és gasztronómia; - Gazdag népművészet, népi kézműves hagyományok; - Épített kulturális örökség; - Természeti adottságok; 	<ul style="list-style-type: none"> - Rossz közúti megközelíthetőség; - Kevés a tőkeerős vállalkozás; - Tőkeerős vállalkozások részvételi hajlandósága alacsony; - Kevés nagy létszámú foglalkoztató a térségben;

<ul style="list-style-type: none"> - Turisztikai vonzerő; - Gazdag vadállomány, horgászati lehetőségek széles kínálata, lovas turizmus, - A holtágak és a Körösök jelenlétére alapozott vízi turizmus; - Aktív civil szervezetek; - Helyi termékek szerepe a térség életében; - Gazdag termál- és gyógyvíz kincs; - Térségben működő középiskolák, szakképzési centrum; - Nemzetiségek markáns jelenléte (román, német, cigány,) azok pozitív hatásai; - Gazdag népművészet, népi kézműves hagyományok; 	<ul style="list-style-type: none"> - Kihasztnálatlan a gasztronómiára, valamint a kulturális értékeinkre alapozott idegenforgalom; - A helyi termék piacra jutásának, kereskedelmi háttérének megteremtése, hiányos az összefogás nem jellemző; - Humán kapacitásfejlesztés hiánya; - A Gyula környéki településeken jelenlegi turisztikai kínálat hiányos, illetve szervezetlenül jelennek meg a kiegészítő turisztikai elemek;
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> - Helyi termékek és magas hozzáadott értéket képviselő helyi termékek készítése; - Önkormányzati földterületek hasznosítása; - A gazdag nemzetiségi kultúra és gasztronómiai lehetőségek kihasználása; - Vállalkozások fejlesztése, civil szervezetek megerősítése; - Települések közötti együttműködések erősítése; - Turisztikai adottságok kiaknázása a természet ökoszisztémájának felborítása nélkül; 	<ul style="list-style-type: none"> - Korlátozott fejlesztési források; - Bonyolult pályáztatási rendszer; - Előregedő társadalom, elvándorlás; - Fiatalok további elköltözése; - Szakemberek elvándorlása; - Egyenlőtlen csapadékeloszlás;

A SWOT elemzés alapján megállapítható, hogy a HACS területét magába foglaló településeken a fejlesztési potenciál magas, köszönhetően az adottságoknak. Kiemelten kell kezelni a tőkehiányos vállalkozások megerősítését, inspirálni szükséges a vállalkozásokat az újdonságok bevezetésére, és a fejlesztésre. A térség környezeti potenciálja szintén magas, így annak fejlesztése és kihasználása pozitív hatással van az egész térségre. Fontos célkitűzés a térség természeti és épített értékeinek kihasználása a fenntarthatóság biztosítása érdekében.

Az erősségek jó alapot jelentenek a stratégia kialakításához, ezen túlmenően a lehetőségek kihasználásához. A természeti és társadalmi örökség meglévő elemeire építve, és a térségben meglévő értékekre, hagyományokra támaszkodva komoly növekedés érhető el mind gazdasági, mind társadalmi téren. A cél elérése az életminőség javulásához vezet.

A térségre jellemző kedvezőtlen gazdasági és társadalmi folyamatok megfordítása érdekében több specifikus célt kell kitűzni és a megfelelő intézkedésekkel elérni, de hiszünk abban, hogy ezen veszélyek és gyengeségek kezelésére hatással lesznek a sikeres fejlesztések. Pályázati fejlesztési források hatékony felhasználása katalizátorként hat a térségre. A külső források bevonása számos problémát tud kezelni, illetve negatív hatást enyhíteni.

Erősségek:

A HACS területén lévő településeknek nagy történelmi hagyományai vannak. A települések egy része a Honfoglalás körüli időkben alakult ki, egy része pedig az Árpádkorban. Ennek köszönhetően nagy hagyományokkal és történelmi örökséggel rendelkező települések. Elek

kivételével minden településen (Doboz, Kétegyháza, Lökösháza, Gyula, Sarkad) található jelenleg kastély, melyek eltérő funkciót töltenek be jelenleg. Az épített örökség mellett számos természeti érték is megtalálható a HACS területén. A termálvíz szintén nagy kincs. A térség évszázadok óta kiváló vadállományáról híres. Az erdők, a hatalmas kiterjedésű sík területek, mezőgazdasági művelésű táblák, a folyók mindig optimális életteret biztosítottak az itt lévő dámszarvasnak, vaddisznónak, őznek, fácánnak, fogolynak, nyúlnek és vízi vadnak. Emellett a folyók és a tavak kiváló életteret biztosítanak a halaknak. Az aktív turizmusra épülő szolgáltatásoknak már nagy hagyománya van. A népművészetnek szintén nagy hagyománya van, mely ugyancsak erősségként említhető meg a térség tekintetében.

Gyengeségek:

Sajnos évtizedek óta jellemző a térségre a rossz közúti megközelíthetőség, a települések között lévő utak állapota is meglehetősen rossz, azonban ezek felújítására sajnos egyelőre forrás hiányában nem kerülhet sor. A térségre az egyéni vállalkozások, mikro- és kisvállalkozások a jellemzők, nagyobb cégekből kevés található a HACS területén, mely hatással van a tőkeerősségre is. A vállalkozások java része helyi termékeket állít elő, vagy helyben megtermelt termékeket értékesít. Ezen vállalkozások érdekérvényesítő képessége, az összefogás hiánya jellemző a térségre.

A gazdag helyi történelem, hagyományok, épített és természeti örökség, vonzerők, valamint a gazdag népművészet, népi kézműves hagyományok (E1-E7, E 10, E13), mint belső erősségek kapcsolódva a turisztikai adottságok kiaknázásához és az önkormányzati földterületek hasznosításához (L1-2, L6) a turisztikai és a szolgáltató szektor erősödéséhez, és versenyképességének növeléséhez kiváló alapot ad.

A helyben előállított magas minőségű helyi termékek (E9, E13) az évtizedes múlttal rendelkező élelmiszeripari és kézműves hagyományokra alapozva a térség életében fontos szerepet játszhatnak a térségi gazdaságfejlesztés terén (L1, E3, E4), az itt élőknek alternatív jövedelemszerzésre, munkahelyek teremtésére adnak lehetőséget.

A gasztronómiára, valamint a kulturális értékeinkre alapozott idegenforgalom kihasználatlanságára, a helyi termék piacra jutásának, kereskedelmi hátterének megteremtésére, az összefogás hiányára (GY5, GY6, GY8) szemléletformálással, valamint olyan pályázatok megvalósításával, melyek ezen gyengeségeket (L1, L3, L6) orvosolják, megoldást kínálnak. A megoldás kulcsa a lehetőségekben rejlő potenciálok kihasználása tőkeerős vállalkozás bevonásával.

Vannak azonban olyan gyengeségek, melyekre a stratégia nem tud megoldást kínálni.

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

A helyzetfeltárás és a SWOT elemzésben foglaltakra támaszkodva határoztuk meg a fejlesztési szükségleteket, amelyekre vonatkozóan beavatkozásokat tervezünk a Helyi Fejlesztési Stratégia keretében. Ezek alapján az alábbi stratégiai lépések lesznek szükségesek:

Tekintettel arra, hogy a LEADER Helyi Fejlesztési Stratégia keretében rendelkezésre álló fejlesztési források összege korlátozott, így a stratégiának nem célja valamennyi, a térségben jelentkező probléma és szükséglet megoldása, sokkal inkább az egyes fókuszterületekre (munkahelyteremtés, vállalkozásfejlesztés, természeti értékekre épülő turizmusfejlesztés, helyi termékek előállítás, civil szervezetek támogatása) összpontosít. Cél, hogy a beavatkozási területeken olyan fejlesztések valósuljanak meg, melyek viszonylag csekély LEADER forrás

bevonásával a későbbiekben nagyobb fejlesztéseket tudnak generálni, katalizátorként hatnak további fejlesztések megvalósulására, így a térség további fejlődésére is.

Feltárt szükségletek:

Vállalkozások fejlesztése, versenyképességük növelése:

A térségben működő vállalkozások szerepe kiemelt fontosságú, hiszen a népességmegtartó hatás, foglalkoztatottság növelése érdekében elengedhetetlen szereppel bírnak. Mindemellett további fejlesztéseket generálhat egy-egy vállalkozás fejlődése. A vállalkozások fejlesztésébe befektetett források következtében nő a vállalkozások versenyképessége, javul a piaci pozíciójuk, így hosszú távú működésük is biztosított. Fontos továbbá, hogy a térségben a szabad munkaerő fejlesztését úgy kell alakítani, hogy a vállalkozások igényeit ki tudja elégíteni. A vállalkozásfejlesztés várható további pozitív hatásaként jelentkezhet a térségből történő elvándorlás csökkenése is. A stratégiában a helyi termékek előállításával foglalkozó szervezetek, és azok termékeinek népszerűsítése is fő célkitűzés, melyre az előkészítés során nagy igény mutatkozott.

Kapcsoló további bevonható fejlesztési források: Vidékfejlesztési Program (VP), Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP), Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP)

Természeti értékekre épülő turizmusfejlesztés, természeti értékek megőrzése és fejlesztése

A Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület Akciócsoport által lehatárolt területen számos természeti és épített örökséget találhatunk. Az elmúlt időszak fejlesztései már több értéket érintettek, azonban számos érték vár még fejlesztésre. Az épített örökségek fejlesztése elengedhetetlen az utókor számára, mindamelllett, hogy településképet nagyban befolyásolják. Egy egységes, rendezett, szép településképpel pozitívan hat a település megítélésre, mely a turisztikai vonzerővé is válhat. A természeti örökség megőrzése, és fejlesztése szintén fontos feladat, mely pozitívan hat a turizmusra. A természeti értékekre épülő turizmusfejlesztés a térség több településének egyik fő kiugrási pontja lehet. A térségben található turisztikai attrakciók számának növelése hozzájárul a tartózkodási idő növekedéséhez, mely pozitívan hat a térség gazdaságára is.

A Körösök – melyek vízminősége a szabadvízi fürdőzés feltételeit is folyamatosan teljesítik - napjainkban rendkívüli természeti és turisztikai értéket képviselnek a térségben, e szerep többek között a vízi turizmus fellendítésében, a természeti értékek védelmében, valamint a környezeti nevelés és szemléletformálás lehetőségeiben mutatható ki. A folyók, csatornák, természetes és mesterséges tavak védelme, élővilágának megóvása, valamint környezetének rehabilitációja térségi, akcióterületi összefogás által valósítható meg, de mindez nemcsak hazai, hanem nemzetközi (román-magyar) viszonylatban is fontos célterületté válhat az elkövetkezendő évek során. A Körösök és azok holtágai, csatlakozó csatornái mellett fontos megemlíteni a térségben található zömmel mesterséges tavakat, melyek nemcsak az élhető vidék megteremtésében és a biodiverzitás megőrzésében, hanem a horgászturizmus szempontjából is nagyon jelentős szerepet játszanak. Mindezen fejlesztésekre jelentős szükségletet, igényt tapasztaltunk az előkészítés alatt.

Kapcsoló további bevonható fejlesztési források: Vidékfejlesztési Program (VP), Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP),

Helyi termékek ismertsége

A Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület tevékenységével érintett települések széles helyi termék palettával büszkélkedhetnek. A helyi termékeket termelők és előállítók saját forrás hiányában nem tudnak a helyi piacokon megfelelően érvényesülni. A stratégia keretében olyan támogatási rendszert kívánunk megvalósítani, mely a helyi termékeket előállítóknak lehetőséget biztosít a termékek helyi piacokra való eljuttatásához, valamint meg kell teremteni az egyes termékek közötti kapcsolatot, kapcsolódási pontokat, hogy a versenyképességük erősödjön. Fontos igény a HACS területén a helyi termékek bemutathatóvá, elérhetővé tétele, mivel eddig kevés lehetőség volt a helyben előállított termékek ilyen jellegű marketingjére.

Kapcsoló további bevonható fejlesztési források: Vidékfejlesztési Program (VP), Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP).

Civil szervezetek, önkormányzatok tevékenységének támogatása

A térségben jelentős civil élet folyik. A civil élet szereplői rendkívül aktívak. Sajnos azonban forráshiánnyal küzdenek, viszont támogatásuk és erősítésük fontos feladat, mivel tevékenységük igen sokrétű, számos területet érint. A turisztikai, a horgász- és vadászegyesületek, a külterületi, gazdaság- és településfejlesztési civil szervezetek fejlesztéseinek támogatása nagymértékben elősegítheti a HFS-ben meghatározott célok megvalósítását. A térségi civil szervezetek támogatása, erősítése pozitívan hat az akciócsoport helyi értékeinek megőrzésére, a kulturális élet színesítésére, a turisztikai tartózkodási idő növelésére rendezvényeken keresztül, a lakosság egészségügyi állapotának és szociális helyzetének javítására. Kapcsoló további bevonható fejlesztési források: Vidékfejlesztési Program (VP), Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP).

A térségben működő önkormányzatok szintén forráshiánnyal küzdenek. Az önkormányzatoknak a kötelezően ellátandó és önként vállalt feladataik finanszírozása mellett kevés forrása jut fejlesztésre. Ezek miatt szinte kizárólag pályázati támogatás igénybevételel van lehetőségük ilyen jellegű tevékenységeket végezni. A fejlesztési igények az önkormányzati fenntartású és működtetésű intézmények esetében jelentkeznek leginkább. A településfejlesztési beruházások megvalósításával javul a települések megítélése, mind a lakosság, mind pedig a külső szemlélők szemszögéből.

Kapcsoló további bevonható fejlesztési források: Vidékfejlesztési Program (VP), Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP).

Összegzés

A HACS illetékességi területe 6 településre terjed ki, ebből 4 teljes területtel, Gyula és Sarkad pedig csak külterülettel jogosult részt venni a HFS céljainak megvalósításában.

A térség felszíni és felszínalatti vizekben egyaránt gazdag. Felszíni vízhálózat esetében meg kell említenünk a Fekete-, Fehér-, és kettős Körösöket, de ezek mellett kisebb tavak, holtágak is találhatóak a térségben. A vizek mellett jelentős természeti, táji értékkel, Nemzeti Parki területtel, Natura 2000 és védett természeti területtel rendelkezik, az akcióterületen Nemzeti Park A felszíni vizek, azok horgászati, aktív és vízi-turisztikai hasznosítása kiválóan illeszkednek a térség turisztikai kínálatába. Felszín feletti vizek tekintetében Gyulán országos jelentőségű termásvíz kincs található. A turisztikában a vizek jelentős értéket képviselnek, az erre épülő turizmus is jelentős, de fejlesztése elengedhetetlen.

A térség, mint már fentebb leírtuk az ország délkeleti részén található, alapvetően turizmus és szolgáltatás orientáltságú. Az illetékességi területünkhöz tartozó a települések számottevő iparral

nem rendelkeznek, jellemzőek rájuk a mikrovállalkozások, a társas vállalkozások jelenléte, melyek sajnos saját forrás hiánya nagyban korlátozza fejlesztési lehetőségeiket és foglalkoztatásban betöltött szerepüket. Ipari hasznosítású területek a települések belterületein jellemzőek. Kiemelkedő környezeti problémák nem érik a térségünket.

A HACS épített és természetvédelmi szempontból gazdag öröksége a mezőgazdasági és turisztikai hasznosítás mindenképpen szükségessé teszi a fenntarthatóság szempontjainak érvényesítését. Ehhez elsődlegesen szemlélet formálásra és az innovatív technológiák alkalmazására és azok fejlesztésére van szükség.

A térség számos tradícióval rendelkező és jól ismert élelmiszeripari terméket tudhat magáénak (méz, kolbász, lekvár stb.), ezek közül több kiemelkedő nemzeti érték, vagy Hungarikum kategóriába tartozik. Nagy hagyománya és komoly kultúrája van a kézműves tevékenységeknek, elismert népi-és iparművészeti értékek előállítása folyik a térségben.

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

A Helyi akciócsoport területét magába foglaló járások közül a Sarkadi járás komplex programmal segítő járások közé tartozik a 290/2014. (XI.26.) Kormányrendelet alapján, szintén Sarkad városa tartozik a 105/2015. (IV.23.) Kormányrendeletben felsorolt kedvezményezett települések közé, viszont Sarkad kizárólag külterülettel jogosult a LEADER források igénybevételére a VM rendelet módosítását követően. Tekintettel arra, hogy a HACS népességének kevesebb, mint 15%-a él a település külterületén a HACS lakosságából, így nem kell külön és fokozott figyelmet fordítani az esélyegyenlőség kérdésére.

5.2 Környezeti fenntarthatóság

A Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület a stratégia megalkotásánál kiemelt figyelmet fordít a környezeti fenntarthatóság szempontjainak szem előtt tartására. A megvalósítás során kiemelt cél a térségben található sokszínű bioszféra megóvása, a természeti értékekre épülő fejlesztések biztosítása a környezetben jelen lévő természetes folyamatok felborítása nélkül, a fenntartható fejlődés biztosításával. A fejlesztések lehetőséget fognak biztosítani a természeti és épített örökség értékeinek fejlesztésére úgy, hogy azok a HACS gazdaságára pozitív hatással legyenek. Fontos cél emellett a fenntartható fejlődés érdekében, hogy a térségben növekedjen a megújuló erőforrások alkalmazása. Ennek megfelelően a stratégia megvalósítása során előnyt élveznek a megújuló energiaforrást alkalmazó fejlesztések, mivel ezek hozzájárulnak az EU2020 klímaváltozást érintő céljaihoz is.

A nem infrastrukturális projektek esetében támogatandók a szemléletformálásra irányuló programok, melyek a környezeti fenntarthatósághoz kapcsolódnak.

A projektek megvalósítását követően, a fenntartási időszakban nem kívánunk előírni külön erre vonatkozólag számszerűsíthető mutatókat.

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

A Helyi Fejlesztési Stratégia készítésénél igyekeztünk több integrált és innovatív elemet abba belefoglalni, és a későbbiekben megvalósítani. Tekintettel arra, hogy a Vidékfejlesztési Program által kínált források végesek, szükség lehet további források igénybevételére is, valamint figyelmet fordítunk az egyes fejlesztési elképzelések összekapcsolódására, integrációjára is. Az egyes projektek megvalósítását össze kell hangolni, fontos volna az esetleges egymásra épülő fejlesztések megvalósítása, mivel ezek nagyban erősítik egymást. A helyi adottságokat, erőforrásokat kiaknázva a helyi közösség által ellenőrzött módon, a helyi közösség javát szolgálva tervezzük a kis léptékű projektek megvalósítását. Az egyes fejlesztési tématerület célkitűzéseinek megvalósításánál nagy jelentősége van, hogy azok egymásra hatása a lehető legnagyobb mértékben ki legyen használva. A turizmus területe, mely talán a legjobban integrálható szegmens, hiszen a kapcsolódó szolgáltatások, rendezvények, helyben előállított élelmiszerek és termékek kínálata nagyban erősítheti az eltöltött vendégéjszakák számát és a térségünk keresettségét. Ez a gazdaság élénkítésére pozitív hatást gyakorol, aminek következtében az életminőség is javul. A fent részletezett cél elérése érdekében olyan fórumok megrendezését is tervezzük, melyen az összekapcsolható fejlesztések résztvevői tájékozódhatnak az esetlegesen egymásra épülő beruházásokról, tervekről. A folyamatosan bővülő együttműködő partneri kört téma területenként tervezzük majd csoportosítani és érdeklődési körtől függően bevonni a különböző témák alá tartozó különböző projektekbe. A stratégia céljaihoz tartozó marketingintézkedéseknek is integráltan kell megjelenniük.

Stratégiánkban cél, hogy a térségben helyi termékkel foglalkozók együttműködésben, rövid ellátási láncon keresztül tudják forgalmazni a termékeiket. Ezzel a folyamattal elősegíthető az ágazatköziség erősítése együttműködésekkel, hiszen a helyi terméket előállítók lehetnek magánszemélyek, illetve vállalatok, civil szervezetek (önkormányzatok), a helyi terméket értékesítők pedig szintén a felsorolt szférákból kerülhet ki. Ezzel az intézkedéssel biztosítható a térségi hagyományok megőrzése, foglalkoztatottság növelése, illetve a megélhetés biztosítása.

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

Helyi Vidékfejlesztési Stratégia alapcélja, hogy a LEADER és egyéb támogatási források igénybevételével a helyi természeti és épített értékek fenntartható fejlesztése és megfelelő hasznosítása, valamint a helyi kompetenciák erősítése révén valós megélhetési lehetőséget kínáljon a térségben élők számára, növelje a települések helyben tartó képességét. Az akciócsoport területén előállított élelmiszeripari és kézműves termékek piacra vitelével a vállalkozások, kis- és őstermelők és a lakosság jövedelemforrásai bővíthetnek, a turisztikai szolgáltató rendszer helyi szintű ellátása növekedhet.

7.2 A stratégia célhierarchiája

Jövőkép	
A Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítása során megvalósul a helyi természeti és épített értékek fenntartható fejlesztése és megfelelő hasznosítása, a vállalkozások versenyképessége nő, javul az életminőség, ezáltal javul a települések helyben tartó képessége is.	
Átfogó cél(ok)	
1.	Vállalkozások fejlesztése
2.	Turizmusfejlesztés
3.	Természeti értékek megőrzése és fejlesztése
4.	Közösségépítés

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.	A vállalkozások versenyképességét erősítő infrastruktúrafejlesztések	Támogatott vállalkozások száma; Támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma (FTE) Vállalkozás éves mérleg pozitív irányba mozdul	6db 2fő 0,01%
2.	Turizmusfejlesztés	Támogatott projektek által létrehozott új turisztikai attrakciók száma; Támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma (FTE) A térségben eltöltött vendégéjszakák számának növekedése Közösségi tér kialakítása (m2)	5 db 1fő 0,1% 100m2
3.	Civil szervezetek tevékenységének támogatása	Támogatott projektek által elért személyleklétszáma	200 fő

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá				
		1.	2.	3.		
1.	Vállalkozások fejlesztése, fejlesztési beruházások támogatása	X				
2.	Települési önkormányzatok infrastrukturális fejlesztései, szálláshelyhez nem köthető turisztikai szolgáltatások fejlesztése, turizmusfejlesztés		X			

3.	Civil szervezetek szakmai programjainak és infrastrukturális fejlesztéseinek támogatása			X			
4.	Szolgáltatások fejlesztése, beruházások támogatása	x	x	x			
5.	Helyi fejlesztések támogatása	x	x	x			

A választott célok szöveges indoklása:

Vállalkozások fejlesztése, versenyképességük növelése, helyi termékek előállításának és népszerűsítése.

A térségben működő egyéni vállalkozók, mikro- és kisvállalkozások tőkehiánnyal küzdenek, melyek jelentősen korlátozza a fejlődésüket, ezáltal versenyképességüket is. A vállalkozásoknak nyújtandó vissza nem térítendő támogatások lehetőséget biztosítanak új technológiák bevezetésének az építési és eszközbeszerzéssel érintett fejlesztéseken keresztül. A vállalkozások eszközeinek, berendezéseinek fejlesztése (termelő és szolgáltató kapacitások fejlesztése) segítségével képesek lesznek szélesebb körben és magasabb minőségben szolgáltatni, illetve termékeiket előállítani. Az intézkedések megvalósulásával gyarapodik a térség vállalkozásainak száma, nő a meglévő vállalkozások versenyképessége, munkahelyek kerülnek megőrzésre, új munkahelyek jönnek létre. A cél megvalósítása hozzájárul a térség versenyképességének erősödéséhez, a foglalkoztatás javulásához, az elvándorlás mérséklődéséhez.

A gazdag helyi történelem, hagyományok, épített és természeti örökség, vonzerők, valamint a gazdag népművészet, népi kézműves hagyományok (E1-E7, E 10, E13), mint belső erősségekhez kapcsolódva a turisztikai adottságok kiaknázásához és az önkormányzati földterületek hasznosításához (L1-2, L6) a turisztikai és a szolgáltató szektor erősödéséhez, és a vállalkozások versenyképességének növeléséhez kiváló alapot adnak. A turizmushoz kapcsolódóan számos erre épülő vállalkozás (mely nem közvetlenül, hanem közvetetten érintett a turisztikai szektorban) erősítése valósulhat meg. További versenyképességet növelő erő lehet a helyben előállított magas minőségű helyi termékek (E9, E13) az évtizedes múlttal rendelkező élelmiszeripari és kézműves hagyományokra alapozott termékeken keresztül a versenyképesség növelés (L1, E3, E4), az itt élőknek alternatív jövedelemszerzésre, munkahelyek teremtésére adnak lehetőséget.

A térség helyben előállított termékei jelentős hozzáadott értéket képviselnek, mivel egyediek, jó minőségűek és a térség hagyományait tükrözik. Ezek támogatása, megőrzése nemzeti érdek, így a helyi termékek fejlesztése a vidékfejlesztés kiemelt területe. A fejlesztésekkel gazdasági célok (vállalkozásfejlesztés), illetve szociális célok (hátrányos helyzetű csoportok bevonása) is elérhetők. A helyi termékeket előállítóknak lehetőségük nyílik a termékek helyi piacokra való eljuttására, az egyes termékek közötti kapcsolat megteremtődik, kapcsolódási pontok jönnek létre, az előállítók versenyképessége erősödik.

Versenyképességet növelő erő lehet a helyben előállított magas minőségű helyi termékek (E9, E13) az évtizedes múlttal rendelkező élelmiszeripari és kézműves hagyományokra alapozott termékeken keresztül a versenyképesség növelés (L1, E3, E4), az itt élőknek alternatív jövedelemszerzésre, munkahelyek teremtésére adnak lehetőséget.

Kulturális, és természeti értékek fejlesztése, szálláshelyhez nem köthető turisztikai fejlesztések, természeti és épített értékekre épülő turizmusfejlesztés.

A térség értékeinek infrastrukturális fejlesztése mellett szükség van a programturizmus fejlesztésére is. A térség a történelmi múltjából fakadóan rendkívül gazdag kulturális örökséggel rendelkezik. A kulturális hagyományok és a szellemi örökség tovább élésének érdekében szükség van ezen értékek megőrzésére. A cél eléréséhez szükség van a helyi közösségek, mint a fenntartásban érdekelt bevonására, másfelől a nagyközönség számára történő

hozzáférhetőségre hiteles, élményalapú bemutathatóság biztosítása. Az intézkedés megvalósításával az előző intézkedéshez hasonlóan pozitív hatás érhető el a turisztika területén.

A gasztronómiára, valamint a kulturális értékeinkre alapozott idegenforgalom kihasználatlanságára, a helyi termék piacra jutásának, kereskedelmi hátterének megteremtésére, az összefogás hiányára (GY5, GY6, GY8) szemléletformálással, valamint olyan pályázatok megvalósításával, melyek ezen gyengeségeket (L1, L3, L6) orvosolják, megoldást kínálnak. A megoldás kulcsa a lehetőségekben rejlő potenciálok kihasználása tőkeerős vállalkozás bevonásával.

Térségünk rendkívül gazdag turisztikai adottságokkal rendelkezik. A környezeti adottságok, természetvédelmi területek, épített örökség, kulturális örökség mellett a kerékpáros, vízi, öko-, horgász és vadász turizmus, erdei turizmus, lovas turizmus, falusi turizmus fejlesztése is fontos feladat, lehetővé tenné a turisták hosszabb ideig történő itt tartózkodását.

A lehetőségek kihasználása érdekében támogatni szükséges a mezőgazdasági termelők diverzifikációját a turizmusba, a kis gazdasági szereplők turisztikai fejlődését, aktív turisztikai hálózatok támogatását, a horgász- és vadászturizmus fejlesztését, valamint az egyéb turisztikai lehetőségeket.

A térség gazdag vadállományának, horgászati lehetőségeinek széles kínálata, a lovas turizmusban rejlő potenciálok, illetve a holtágak és a Körösök jelenlétére alapozott vízi turizmus (E6, E7), mint erősségek kihasználásával, az ezekre épülő vállalkozások fejlesztése szintén hozzájárul a térség gazdasági növekedéséhez.

A Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület Akciócsoport által lehatárolt területen számos természeti és épített örökséget találhatunk. Az elmúlt időszak fejlesztései már több értéket érintettek, azonban számos érték vár még fejlesztésre. A megvalósítandó cél eredményeként megőrzésre kerülnek a természeti értékek, fejlesztésre kerülnek az épített örökség elemei, melyek turisztikai vonzerővé válnak a fejlesztés megvalósulásával. A horgász- és vadászturizmus kínálatának és minőségi szolgáltatásainak fejlesztése lehetővé teszi új vendégkörök térségbe csábítását is. Növekedni fog a térségben a turisztikai árbevétel, nő a tartózkodási idő és a vendégéjszakák száma, szélesedik a turisztikai kínálati paletta. Elsődleges cél a térségben újdonságként jelentkező turisztikai attrakciók létrehozása, mely hozzájárul a térség környezeti természeti állapotának, az épített örökség megőrzéséhez, ezáltal a térségi gazdaság fejlesztéséhez is.

A gazdag helyi történelem, épített és természeti örökség, vonzerők, (E1-E7, E 10, E13), mint belső erősségekhez kapcsolódva a turisztikai adottságok kiaknázásához és az önkormányzati földterületek hasznosításához (L1-2, L6) a turisztikai és a szolgáltató szektor erősödéséhez, és a vállalkozások versenyképességének növeléséhez kiváló alapot adnak. A turizmushoz kapcsolódóan számos erre épülő vállalkozás (mely nem közvetlenül, hanem közvetetten érintett a turisztikai szektorban) erősítése valósulhat meg. További versenyképességet növelő erő lehet a helyben előállított magas minőségű helyi termékek (E9, E13) az évtizedes múlttal rendelkező élelmiszeripari és kézműves hagyományokra alapozott termékeken keresztül a versenyképesség növelés (L1, E3, E4), az itt élőknek alternatív jövedelemszerzésre, munkahelyek teremtésére adnak lehetőséget.

Civil szervezetek tevékenységének támogatása

A civil élet szereplői rendkívül aktívak, viszont forráshiánnyal küzdenek, viszont támogatásukkal és erősítésükkel igen sokrétű, számos területet érintő fejlesztések valósulnak meg. A térségi civil szervezetek támogatása, erősítése pozitívan hat az akciócsoport helyi értékeinek megőrzésére, a kulturális élet színesítésére, a turisztikára a tartózkodási idő növelésére rendezvényeken keresztül, a lakosság egészségügyi állapotának és szociális helyzetének javítására.

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

8.1.1 Vállalkozások fejlesztése, versenyképességük növelése

8.1.2 Az intézkedés megnevezése: Vállalkozások fejlesztése, fejlesztési beruházások támogatása

8.1.3 Specifikus cél: A vállalkozások versenyképességét erősítő infrastruktúrafejlesztések;

8.1.4 Indoklás, alátámasztás: Az intézkedés a mezőgazdasági termelőnek nem minősülő egyéni vállalkozások és mikrovállalkozások, őstermelők, szolgáltatások végzéséhez nyújt támogatást, elősegítve ezzel a térségben működő vállalkozások fejlődését, és a térség népesség megtartó erejét. A vállalkozásoknak nyújtandó vissza nem térítendő támogatások lehetőséget biztosítanak új technológiák bevezetésére az építési és eszközbeszerzéssel érintett fejlesztéseken keresztül.

SWOT: E1-7, E10, GY 5,

A térség helyben előállított termékei jelentős hozzáadott értéket képviselnek, mivel a térség hagyományait tükrözik. Ezek támogatása, megőrzése nemzeti érdek, így a helyi termékek fejlesztése a vidékfejlesztés kiemelt területe. A fejlesztésekkel gazdasági célok (vállalkozásfejlesztés), illetve szociális célok (hátrányos helyzetű csoportok bevonása) is elérhetők. A helyi termékeket előállítóknak lehetőségük nyílik a termékek helyi piacokra való eljuttására, az egyes termékek közötti kapcsolat megteremtődik, kapcsolódási pontok jönnek létre, az előállítók versenyképessége erősödik.

8.1.5 A támogatható tevékenység területek meghatározása: Az intézkedés keretében támogatásban részesülnek a HACS területén induló és működő vállalkozások.

Tevékenységek rövid megnevezése: Területkialakítás, területrendezés

Ingyatlan felújítása, átalakítása, korszerűsítése

Új ingatlan építése

Eszközbekzerzés

Helyi termékek előállítása, népszerűsítése

Rendezvény szervezés

Nyilvánosság biztosítása

Projekt előkészítés

Projektmenedzsment

8.1.6 Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés keretében megvalósítható projektek kapcsolódnak a VP és a GINOP pályázati forrásokhoz. A pályázati konstrukció lehatárolása a GINOP pályázataitól abban áll, hogy a maximális projektméret alacsonyabb, mint a GINOP-os pályázatok minimum projektmérete. Mezőgazdasági termelőnek nem minősülő egyéni vállalkozó és mikro-vállalkozások pályázhatnak. A kedvezményezettnek vállalnia kell, hogy a megvalósítás időszakában, hogy a termékről rövid ismertető, bemutató anyagot készít, melyben a fejlesztés is szerepel, ezt a záró elszámoláshoz eljuttatja a Helyi Akciócsoport számára a honlapján történő megjelenés céljából. Az intézkedés lehatárolását a VP más intézkedéseitől a jogosultak köre, illetve a jogosultsági kritériumok biztosítják. A VP a kis gazdaságok esetében a főállású őstermelőnek ad általános támogatást, a Méhészeti Program pedig ennél kisebb támogatást biztosít. GINOP-1.2.1-15 Mikro-kis és középvállalkozások részére támogatást biztosít a nem mezőgazdasághoz kapcsolódó termék előállításához és szolgáltatás nyújtáshoz. A GINOP a termék előállítását legalább 5.000.000 Ft-os támogatási összege

8.1.7 A jogosultak köre: egyéni vállalkozó, Betéti társaság, egyéb önálló vállalkozó, adószámmal rendelkező magánszemély, korlátolt felelősségű társaság, Nonprofit korlátolt felelősségű társaság.

8.1.8 A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági kritériumok:

Nem hiánypótolható jogosultsági kritériumok

- a) a támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011.évi CXCV.törvény 1.§4.pontja és 50.§(1) bekezdése c) pontja szerint.
- b) A támogatást igénylő a területi lehatárolásnak megfelelő területen kíván fejleszteni.

Hiánypótolható jogosultsági kritériumok

Az a) illetve b) pontba nem tartozó jogosultsági kritériumok

Kiválasztási kritériumok:

- Projektterv elkészítése
- Régióra jellemző, térséget népszerűsítő szakmai konferencia megrendezése
- Őstermelő, aki legalább három lezárt mezőgazdasági évvel rendelkezik
- Mikro-vállalkozás, amely legalább három lezárt üzleti évvel rendelkezik
- A támogatási kérelem tartalmaz akadálymentesítésre irányuló fejlesztést

- A projekt által létrehozott munkahelyek száma
- A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások
- A fejlesztés megvalósításának helye a kedvezményezett települések besorolásáról és besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV.23) Korm. rend alapján átmenetileg kedvezményezett település
- A pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került Fórumon részt vett.

8.1.9 Tervezett forrás:

A Helyi Akciócsoport által támogatni javasolt, a helyi felhívás feltételeinek megfelelő projekteket a projektre megítélt 500.000-10.000.000 forint közötti vissza nem térítendő támogatásban részesíti a rendelkezésre álló forrás erejéig.

a., az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: - **22.522.617 Ft.**

b., a támogatás aránya: nem besorolt járás településein 50%; a 290/2014. Korm. rendelet illetve a 105/2015.Korm.rendelet szerinti kedvezményezett járásbeli településen 60%; a 290/2014. Korm.rendelet illetve a 105/2015.Korm.rendelet szerinti fejlesztendő járásbeli településen 70%, 290/2014.Korm.rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településen 70%, Plusz intenzitás mértéke konzorcium esetén 0%

8.1.10 A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2018.I.félév-2019.I.félév

8.1.11 Kimeneti indikátorok:

a.) Támogatásban részesülő projektek száma: 2-45db;

b.) Kedvezményezettek típusa:

- Egyéni vállalkozó
- Nonprofit Kft-k
- Korlátolt felelősségű társaságok
- Egyéb önálló vállalkozók,
- Adószámmal rendelkező magánszemélyek

8.2 Az intézkedés megnevezése:

8.2.1 Települési önkormányzatok infrastrukturális fejlesztései, szálláshelyhez nem köthető turisztikai szolgáltatások fejlesztése, turizmusfejlesztés.

8.2.2 Specifikus cél: Infrastruktúrafejlesztések; Turizmusfejlesztés; Természeti értékek megőrzése, aktív turizmus fejlesztése. Horgász, vadász, öko- és aktív turizmus fejlesztése, Aktív turisztikai fejlesztések, Szálláshelyhez nem köthető turisztikai fejlesztések és szolgáltatások fejlesztése, aktív pihenés feltételeinek biztosítása.

8.2.3 Indoklás, alátámasztás: A térség értékeinek infrastrukturális fejlesztése mellett szükség van a programturizmus, aktív turizmus fejlesztésére is. A térség a történelmi múltjából fakadóan

rendkívül gazdag kulturális örökséggel rendelkezik. A kulturális hagyományok és a szellemi örökség tovább élésének érdekében szükség van ezen értékek megőrzésére, népszerűsítésére. A cél eléréséhez szükség van a helyi közösségek, mint a fenntartásban érdekelt bevonására, másfelől a nagyközönség számára történő hozzáférhetőségre hiteles, élményalapú bemutathatóság biztosítása. Az intézkedés megvalósításával az előző intézkedéshez hasonlóan pozitív hatás érhető el a turisztika területén. A térség gazdasági életének egyik jelentős motorja a turizmus. A szálláshelyhez nem köthető turisztikai attrakciók támogatása, a kiegészítő szolgáltatási körök bővítése fontos feladat a tartózkodási idő meghosszabbítása érdekében. Tervezési területen megtalálható adottságok sok kikapcsolódási lehetőséget biztosítanak, ezekhez csatlakozhatnak a további fejlesztések, hiszen az idelátogató turisták számának növelése csak megfelelő számú, színvonalú és minőségű szolgáltatások összekapcsolása révén érhető el. A hasznos szabadidő eltöltési lehetőségek számos ága még hiányzik területünkön, ezek kiépítésére szükség van. Az egyéni és mikro vállalkozások támogatott fejlesztései által bővül a turisztikai tevékenységek köre, színvonala, kínálata, új munkahelyek jönnek létre, vagy a régiek fennmaradnak.

8.2.4 A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- Programok- rendezvények szervezése
- Épített és természeti értékek megőrzése, felújítása
- Új technológiák bevezetése, tárgyi eszközök beszerzése
- Nyilvánosság biztosítása
- Projekt előkészítés
- Projekt menedzsment
- Műszaki ellenőri szolgáltatás igénybevétele

8.2.5 Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés keretében megvalósítható projektek kapcsolódnak a VP, a TOP és a GINOP pályázati forrásokhoz. A lehatárolást továbbá a mezőgazdasági tevékenységet főtevékenységként végző pályázók, és az induló vállalkozások kizárása biztosítja. A VP és a GINOP a vállalkozásoknak, civil szervezeteknek turisztikai tevékenységéhez nem nyújt támogatási lehetőséget.

8.2.6 A jogosultak köre: Helyi önkormányzatok, helyi önkormányzati költségvetési szerv, helyi önkormányzatok társulása, Közalapítvány

8.2.7 A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági kritériumok:

- A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011.évi CXCV. törvény 1.§4.pontja és 50.§(1) bekezdés c) pontja szerint.
- Támogatást igénylő a HACS tervezési területén működik.

Kiválasztási kritériumok:

Tartalmi értékelési szempontok:

- Projektterv elkészítése
- Régióra jellemző, a térséget népszerűsítő szakmai konferencia megrendezése
- A támogatási kérelem tartalmaz akadálymentesítésre irányuló fejlesztést
- A projekt által létrehozott munkahelyek száma
- A pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került Fórumon részt vett
- A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások
- A fejlesztés megvalósításának helye a kedvezményezett települések besorolásáról szóló 105/2015. (IV.23) Korm. rendelet alapján átmenetileg kedvezményezett település.

8.2.8 Tervezett forrás:

A Helyi Akciócsoport által támogatni javasolt, a helyi felhívás feltételének megfelelő projekteket a projektre megítélt 1.000.000-13.333.333 Forint közötti vissza nem térítendő támogatásban részesíti a rendelkezésre álló forrás erejéig.

a., az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: **50.683.904.Ft**

b., a támogatás aránya: nem besorolt járás településein 85%; a 290/2014. Korm. rendelet, illetve a 105/2015. Korm. rendelet szerinti kedvezményezett járásbeli településen 90%; a 290/2014.Korm.rendelet illetve a 105/2015.Korm rendelet szerinti fejlesztendő járásbeli településen 100%, 290/2014.Korm. rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településen 100%, Plusz intenzitás mértéke konzorcium esetén 0%.

8.2.9 A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2018.I. félév-2019.I félév I..

8.2.10 Kimeneti indikátorok:

a.) Támogatásban részesülő projektek száma: 4-50 db

b.) Kedvezményezettek típusa:

- Helyi önkormányzatok
- Helyi önkormányzati költségvetési szerv
- Helyi önkormányzatok társulása
- Közalapítvány

8.3 Civil szervezetek tevékenységének támogatása

8.3.1 Az intézkedés megnevezése: Civil szervezetek szakmai programjainak és infrastrukturális fejlesztéseinek támogatása

8.3.2 Specifikus cél: Helyi termékek és szolgáltatások előállítása és népszerűsítése, Szálláshelyhez nem köthető turisztikai fejlesztések és szolgáltatások bővítése, aktív pihenés feltételeinek biztosítása, Horgász, vadász, öko- és aktív turizmus fejlesztése.

Civil szervezetek tevékenységének támogatása.

8.3.3 Indoklás, alátámasztás: A HACS területén számos és sokrétű civil élet folyik. A támogatás célja a civil társadalom erősítése, a civil szervezetek társadalmi szerepvállalásának segítése, a infrastrukturális feltételeinek javítása.

8.3.4 A támogatható tevékenység területek meghatározása

- Eszközbeszerzés
- Rendezvény- program megtartása
- Épület felújítás, infrastrukturális fejlesztés
- Építés
- Ingatlanvásárlás
- Nyilvánosság biztosítása
- Projekt előkészítés
- Projekt menedzsment
- Műszaki ellenőri szolgáltatás

8.3.5 Kiegészítő jelleg, lehatárolás: . Az intézkedés keretében megvalósítható projektek kapcsolódnak a VP, a TOP és GINOP pályázati forrásokhoz. A lehatárolás továbbá a mezőgazdasági főtevékenységet végző pályázók, és induló szervezetek kizárása biztosítja. A VP és a GINOP civilszervezeteknek turisztikai tevékenységhez nem nyújt támogatási lehetőséget.

8.3.6 A jogosultak köre: Egyéb sportszövetség, egyéb szövetség, sportegyesület, polgárőri egyesület, nemzetiégi egyesület, egyéb egyesület, alapítvány jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egysége, egyéb alapítvány, egyéb jogi személyiség nélküli nonprofit szervezet, művészeti alkotóközösség

8.3.7 A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Kiválasztási kritériumok:

Tartalmi értékelési szempontok:

- Projektterv elkészítése
- Régióra jellemző, a térséget népszerűsítő szakmai konferencia megrendezése
- Civil szervezet, amely legalább három lezárt üzleti évvel rendelkezik
- A támogatási kérelem tartalmaz akadálymentesítésre irányuló fejlesztést
- A projekt által létrehozott munkahelyek száma
- A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások
- A fejlesztés megvalósításának helye a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet alapján
- A pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került Fórumon részt vett.

8.3.8 Tervezett forrás: az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: **44.073.060.Ft**

A Helyi Akciócsoport által támogatni javasolt, a helyi felhívás feltételeinek megfelelő projekteket a projektre megítélt 450.000-3.000.000 forint közötti vissza nem térítendő támogatásban részesíti

a., a támogatás aránya: nem besorolt járás településein 90%; a 290/2014. Korm. rendelet, illetve a 105/2015.Korm.rendelet szerinti kedvezményezett járásbeli településen 95%; a 290/2014.Korm.rendelet illetve a 105/2015.Korm.rendelet szerinti fejlesztendő járásbeli településen 100%, a 290/2014.Korm.rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településen 100%, Plusz intenzitás mértéke konzorcium esetén 0%

8.3.9 A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2018.I.félév-2019.I.félév.

8.3.10 Kimeneti indikátorok:

- a.) Támogatásban részesülő projektek száma: 15-98 db;
- b.) Kedvezményezettek típusa:
  - Civil szervezetek

8.4 Az intézkedés megnevezése: Szolgáltatások fejlesztése, beruházások támogatása.

8.4.1 Specifikus cél: Vállalkozások versenyképességét erősítő infrastruktúra fejlesztések, helyi termékek előállításának és népszerűsítése, civil szervezetek tevékenységeinek, szakmai programjainak, beruházásainak támogatása.

8.4.2 Indoklás, alátámasztás: Az intézkedés a mezőgazdasági termelőknek nem minősülő egyéni vállalkozások és mikro vállalkozások, termékeinek előállításához, szolgáltatások végzéséhez nyújt támogatást, elősegítve ezzel a térségben működő vállalkozások fejlődését, és a térség népesség megtartó erejét. A vállalkozásoknak nyújtandó vissza nem térítendő támogatások lehetőséget biztosítanak új technológiák bevezetésére az építési és eszközbeszerzéssel érintett fejlesztéseken keresztül. A HACS területén számos és sokrétű civil élet folyik. A támogatás további célja a civil társadalom erősítése, a civil szervezetek társadalmi szerepvállalásának segítése, a infrastrukturális feltételeinek javítása.

8.4.3 A támogatható tevékenység területének meghatározása:

- Épület felújítás, új építés, infrastrukturális fejlesztés
- eszközbeszerzése
- Szolgáltatások fejlesztése
- Kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása
- Műszaki ellenőri szolgáltatás
- Projektelőkészítés
- Projektmenedzsment
- Egyéb általános rezszi költség

8.4.4 Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés keretében megvalósítható projektek kapcsolódnak a VP, a TOP és a GINOP pályázati forrásokhoz. A VP és a GINOP a vállalkozásoknak, civil szervezeteknek turisztikai tevékenységéhez nem nyújt támogatási lehetőséget. A térség meghatározó közösségi szereplői a civil szervezetek, széles körben tevékenykednek. A pályázat hozzájárul a helyi civil közösségek aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési hajlandóságának erősítéséhez. Eszközparkjuk fejlesztése lehetővé teszi saját tevékenységük erősítését, valamint tevékenységük hatékonyabbá tételét.

8.4.5 A jogosultak köre:

- Egyéni és mikroállalkozások,
- Nonprofit Kft-k
- Egyéb önálló vállalkozók,
- Adószámmal rendelkező magánszemélyek
- Civil szervezetek
- Nonprofit szervezetek

8.4.6 A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági kritériumok:

- A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011.évi CXCV. törvény 1.§4.pontja és 50.§(1) bekezdés c) pontja szerint.
- Támogatást igénylő a HACS tervezési területén működik, lakóhellyel vagy telephellyel, vagy tartózkodási hellyel vagy székhellyel, vagy fiókteleppel rendelkezik.

Kiválasztási kritériumok:

Tartalmi értékelési szempontok:

- Projektterv elkészítése
- A támogatást igénylő szervezet /vállalkozás, legalább három éve működik a HACS illetékességi területén a támogatási kérelem benyújtásának időpontjához képest.
- A projekt által létrehozott munkahelyek száma
- A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások beszerzése
- A támogatást igénylő vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került Fórumon részt vett.

8.4.7 Tervezett forrás

az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: **66.623.813.-Ft**

A Helyi Akciócsoport által támogatni javasolt, a helyi felhívás feltételeinek megfelelő projekteket a projektre megítélt 250.000-6.000.000 forint közötti vissza nem térítendő támogatásban részesíti

a., a támogatás aránya: nem besorolt járás településein 90%; a 290/2014. Korm. rendelet, illetve a 105/2015. Korm.rendelet szerinti kedvezményezett járásbeli településen 95%; a 290/2014.Korm.rendelet illetve a 105/2015. Korm.rendelet szerinti fejlesztendő járásbeli településen 100%, a 290/2014.Korm.rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településen 100%, Plusz intenzitás mértéke konzorcium esetén 0%

8.4.8 A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2020. II. félév-2021.I.félév.

8.4.9 Kimeneti indikátorok:

a.) Támogatásban részesülő projektek száma: 11-266 db

b.) Kedvezményezettek típusa:

- Civil szervezetek
- Nonprofit Korlátolt felelősségű társaság
- Egyéni vállalkozó

- Adószámmal rendelkező magánszemély
- Egyéb önálló vállalkozó
- Betéti társaság
- Korlátolt felelősségű társaság

8.5 Az intézkedés megnevezése: Helyi fejlesztések támogatása

8.5.1 Specifikus cél: Vállalkozások versenyképességét erősítő infrastruktúrafejlesztések, helyi termékek előállítása és népszerűsítése, civil szervezetek tevékenységeinek támogatása. Helyi adottságokra épülő szolgáltatások színvonalának javításához, a gazdaság fellendítéséhez, a versenyképes környezet kialakításához, a vidéki térségekben élők életminőségének javítása.

8.5.2 Indoklás, alátámasztás: A vidéki térségekben az alapvető szolgáltatásokhoz, a közösségi élet feltételeihez való hozzáférés lényegesen elmarad a városias térségektől. A vidéken élők számára a vidéki települések élehetőbbé, vonzóbbá tétele, az elérhető helyi szolgáltatások körének bővítése, színvonalának és hozzáférhetőségének javítása, a települési önkormányzatok és civil szervezetek segítése, a helyi együttműködések ösztönzése, valamint az azokban belső erőforrások kihasználása kiemelt cél, amelyek egyaránt elősegítik a gazdasági és közösségi területen a társadalom aktivitás erősítését és fenntartását.

Főként a vidéki térségekre jellemző az alacsonyabb vállalkozói aktivitás, a tőkehiány, valamint az abból adódó elavult, hiányos eszköz-és infrastrukturális ellátottság. A nagyobb volumennel bíró vállalkozások támogatott fejlesztési lehetőségei szélesebbek a mikrovállalkozásokénál, azok létrehozására és támogatására kevesebb forrás jut, További fő cél a mikrovállalkozások fejlődésének, gazdaságban betöltött szerepének, piaci pozíciójának erősítése, a területi különbségek csökkentése, a térségi felzárkóztatás és helyi gazdaság megerősítése, továbbá a munkahelyek megtartása és újak létrehozása.

8.5.3 A támogatható tevékenység területének meghatározása:

- Épület, építmény felújítása, bővítése, korszerűsítése (nem energiahatékonyság)
- Épület, építmény, technológiai rendszer felújítása, korszerűsítése (energiahatékonysága)
- Új épület, építmény építése
- Új eszköz(ök). új gép(ek) beszerzése, új technológiai rendszer (ek) kialakítása
- Megújuló energiaforrást hasznosító technológiák kialakítása
- Rendezvényszervezés
- Tájékoztatás, nyilvánosság

- Eszközök és gépek beépítéséhez kapcsolódó építési tevékenység
- Projektarányos akadálymentesítés
- Kisléptékű infrastruktúra-fejlesztés
- Általános költségekhez kapcsolódó tevékenységek
- Immateriális javak beszerzése
- Marketin tevékenység
- Minőségbiztosítási rendszerhez való csatlakozás

8.5.4 Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés keretében megvalósítható projektek kapcsolódnak a VP, a TOP és a GINOP pályázati forrásokhoz. A VP és a GINOP a vállalkozásoknak, civil szervezeteknek turisztikai tevékenységéhez nem nyújt támogatási lehetőséget. A térség meghatározó közösségi szereplői a civil szervezetek, széles körben tevékenykednek. A pályázat hozzájárul a helyi civil közösségek aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési hajlandóságának erősítéséhez. Eszközparkjuk fejlesztése lehetővé teszi saját tevékenységük erősítését, valamint tevékenységük hatékonyabbá tételét.

8.5.5 A jogosultak köre:

- Korlátolt felelősségű társaság
- Betéti társaság
- Szociális Szövetkezet
- Egyéni vállalkozó
- Nonprofit Kft-k
- Mezőgazdasági őstermelők,
- Őstermelők családi gazdasága
- Adószámmal rendelkező magánszemélyek
- Civil szervezetek
- Közalapítvány

8.5.6 A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági kritériumok:

- A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011.évi CXCV. törvény 1.§4.pontja és 50.§(1) bekezdés c) pontja szerint.

- Támogatást igénylő a HACS tervezési területén működik, projektjét ott valósítja meg
- Támogatást igénylők köre: Korlátolt felelősségű társaság, Betéti társaság, Szociális szövetkezet, Egyéni vállalkozó, Adószámmal rendelkező magánszemély, Nonprofit korlátolt felelősségű társaság, Mezőgazdasági őstermelő, Őstermelők családi gazdasága, Sportegyesület, Polgárőr egyesület, Egyéb egyesület, Egyéb alapítvány, Nemzetiségi egyesület, Közalapítvány
- A támogatást igénylő legalább a támogatási kérelem benyújtása évének január 1.napja óta székhellyel vagy telephellyel, vagy fiókteleppel rendelkezik az illetékes HACS tervezési területéhez tartozó települések legalább egyikén.
- Amennyiben a támogatást igénylő őstermelő, adószámmal rendelkező magánszemély vagy adószámmal rendelkező magánszemély, úgy legalább a támogatási kérelem benyújtása évének január 1.napja óta életvitelszerű lakó-vagy tartózkodási hellyel rendelkezik az illetékes HACS tervezési területéhez tartozó települések egyikén.
- Támogatási kérelmet nyújthat be az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV.törvény 2.§ 6.pont b) és c) alpontja szerint azon egyesület vagy alapítvány, amelyet a bíróság a támogatási kérelem benyújtását megelőzően legalább az adott év január 1.napján nyilvántartásba vett.
- Nem részesíthető támogatásban a támogatást igénylő ha a KKV tv. alapján kis,-közép-vagy nagyvállalkozásnak minősül.

Kiválasztási kritériumok:

Tartalmi értékelési szempontok:

-Projektterv

-Projekt megvalósításának helye a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet alapján; komplex programmal fejlesztendő járások, fejlesztendő járások, kedvezményezett járások

-Projekt megvalósításának helye a kedvezményezett települések besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (VI.23.) Korm.rendelet alapján

Társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett és jelentős munkanélküliséggel sújtott települések

Társadalmi -gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések vagy jelentős munkanélküliséggel sújtott települések

- A támogatást igénylő a támogatási kérelem benyújtását megelőző két évben részesült támogatásban a LEADER program keretében

Nem

Igen

- A támogatást igénylő vagy képviselője, munkavállalója hozzájárulása a HACS munkájához
A támogatást igénylő vagy képviselője, munkavállalója hozzájárult a HFS elkészítéséhez, megvalósításához projekt adatlap beküldésével És a támogatási kérelem benyújtását megelőzően részt vett a helyi felhívással kapcsolatos fórumon és fejlesztési elképzelését egyeztetette az illetékes HACS-csal.

A támogatást igénylő vagy képviselője, munkavállalója hozzájárult a HFS elkészítéséhez, megvalósításához projekt adatlap beküldésével Vagy a támogatási kérelem benyújtását

megelőzően részt vett a helyi felhívással kapcsolatos fórumon és fejlesztési elképzelését egyeztetette az illetékes HACCS-csal

- A támogatási igénylő vállalja, hogy a projektet záró kifizetési igénylés benyújtásáig bemutatja, népszerűsíti (online vagy személyesen vagy helyi/térségi kiadványokban)

8.5.7 Tervezett forrás

az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: **115.159.606.-Ft**

A Helyi Akciócsoport által támogatni javasolt, a helyi felhívás feltételeinek megfelelő projekteket a projektre megítélt 250.000-3.000.000 forint közötti vissza nem térítendő támogatásban részesíti

a., a támogatás aránya:

A támogatás maximális mértéke mikroállalkozás támogatást igénylő esetén az összes elszámolható költség 60%-a, Civil szervezet támogatást igénylő esetén az összes elszámolható költség 95%-a.

Munkahelyteremtés esetén a projekt további 15% százalékponttal megemelt támogatási intenzitásra jogosult, vagyis ez esetben a támogatási intenzitás 75%.

8.5.8 A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2021.II. félév - 2022.II.félév

8.5.9 Kimeneti Indikátorok

a.) Támogatásban részesülő projektek száma: 8-461 db

b.) Kedvezményezettek típusa:

- civilszervezetek
- közalapítvány
- Korlátolt felelősségű társaság
- Betéti társaság
- Szociális szövetkezet
- Egyéni vállalkozó
- Adószámmal rendelkező magánszemély
- Nonprofit korlátolt felelősségű társaság
- Mezőgazdasági őstermelő
- Őstermelők családi gazdasága

9 Együttműködések

9.1 Az együttműködések tervezett tématerületei

A Helyi Fejlesztési Stratégia intézkedései alapvetően a helyi igényekre épülnek, ezeket veszik figyelembe, viszont nem szabad figyelmen kívül hagyni az olyan célokat, melyek nagyobb léptékű megvalósítása térségen kívüli települések fejlődését is szolgálhatják, így célszerű azokat a fejlesztéseket kiterjeszteni együttműködés keretében más térségekre is. Térségek közötti együttműködés keretében két területen van jelentősége az együttműködésnek, egyik terület a turizmusfejlesztés, másik terület pedig a helyi termékek népszerűsítése. **9.1.1 Specifikus cél:** Együttműködés keretében elérendő cél a térség természeti adottságaira épülő turizmusfejlesztés, a természeti értékek megőrzése és bemutatása, a két térségi folyóra épülő turizmusfejlesztés, mely a folyók mentén nagy területeket foglal magába, több térségre, országhatáron túlra is kiterjed. Elérendő további cél a helyi termékek népszerűsítése a HACS illetékességi területén kívül, a kölcsönös, más térségekre is kiterjedő értékesítési csatornák kialakítása. A fenti célok kapcsolódnak a Helyi Fejlesztési Stratégia összes specifikus céljához. **9.1.2 Indoklás, alátámasztás:** Az együttműködési projektek elsődleges célja a helyi igényeken túlmutató térségfejlesztés, melyet önmagában egy-egy HACS nem képes végrehajtani, illetve a fenti tématerületek olyan fejlesztési területek, melyek illetékességi-, járás-, vagy egyéb határokon túlmutató, mesterséges határokkal nem zárható, így célszerű egységesen, együttműködésben kezelni. A térség egyik erőssége a sokszínű természeti környezet, így lehetőség van a turisztikai értékekre épülő fejlesztések megvalósítása, mellyel komplex fejlesztéseket lehet végrehajtani térségek erősségeinek összekapcsolásával.

A térség erősségei közé tartoznak a helyi termékek, melyek előállítását és értékesítését támogatja a Helyi Fejlesztési Stratégia, ugyanakkor ezen a területen szélesebb piacok felkutatásával, más térséggel együttműködésben kölcsönös értékesítési pontok kerülhetnek kialakításra, mellyel a helyi termékek értékesítése, így fennmaradásuk, mint tájérték biztosított.

9.2 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

9.2.1A HACS és munkaszervezetének jogi formája, a megalakulás dátuma, fő tevékenységi körök:

A Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület, mint LEADER Helyi Akciócsoport önálló jogi személyiséggel rendelkező társadalmi szervezet, mely egyesületi formában látja el a HFS megvalósítása során felmerülő koordinációs, adminisztrációs és kommunikációs feladatokat.

Az Egyesület 2010-ben alakult, a helyi kulturális és természeti értékek védelme érdekében. A LEADER tervezési folyamat eredményeképp a szervezet átalakuláson ment át annak érdekében, hogy mint új szereplő a LEADER Program helyi szintű végrehajtását szabályozó jogi környezetnek megfelelően a 2014-2020-as LEADER Program lebonyolításával összefüggő feladatokat elláthassa. Ennek érdekében tevékenységi köre is letisztult, fő tevékenysége e célok szerint alakul (terület-és vidékfejlesztés), egyéb céljai és tevékenységei fejlesztési stratégiájának céljaival állnak összhangban.

Az egyesület maga látja el a LEADER Program végrehajtásával összefüggő feladatokat, feladatok kiszervezését nem tervezi, kizárólag olyan feladatok tekintetében vásárol külső szolgáltatást (könyvelés, rendezvény szervezés), melyet saját hatáskörben nem tud ellátni. Az Egyesület vállalkozási tevékenységet nem tervez végezni.

9.2.2A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével):

A HACS összetételét elsődlegesen a vonatkozó jogszabályi minimum előírások határozzák meg. Az illetékességi területhez tartozó 6 település mindegyike képviselteti magát legalább az önkormányzaton keresztül.

Az Elnökség 5 tagból áll, az Elnökségben az egyes társadalmi szférákhoz tartozó tagok aránya nem haladja meg a 49 %-ot. A tagság jelenleg **30** tagból áll, megoszlásuk:

- civil szféra: 6 tag
- köz szféra 7 tag
- vállalkozói szféra 3 tag
- magán szféra 46,7 %

Az egyesületen belül három munkacsoport (önkormányzati, civil, vállalkozói) működik, az operatív munkát a munkaszervezet végzi. Az egyesületben a korlátozás nélküli tagfelvétel biztosított, a tagsági viszony a belépési kérelemnek az Elnökség általi elfogadásával jön létre, a felvételi kérelemhez csatolni kell az Egyesület két tagjának ajánlását.

9.2.3A HACS tervezett szervezeti felépítésének bemutatása (szerkezeti ábra segíti a megértést):

A helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is

Az egyesület a meglévő felépítése szerint tervezi működését. Az Egyesület Alapszabály szerinti szervezeti egységei a következők: közgyűlés, elnökség, felügyelő bizottság, munkaszervezet.

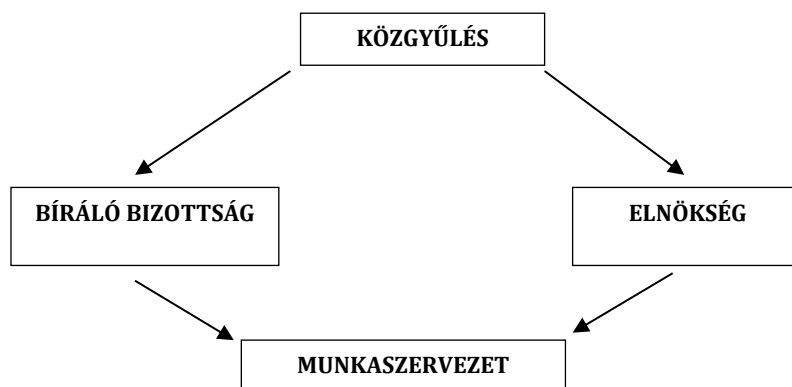
Közgyűlés: Az Egyesület legfőbb döntéshozó szerve a Közgyűlés, a tagok összessége. A közgyűlés hozza meg az egyesület működését és jellegét meghatározó döntéseket, jóváhagyja a HFS-t. A Közgyűlésen minden tagnak egy szavazata van, határozatait általában - amennyiben az Alapszabály vagy jogszabály eltérően nem rendelkezik - a határozatképesség megállapításánál figyelembe vehető szavazatok egyszerű többségével, nyilvános szavazás keretében hozza meg. Az Egyesület tagja lehet minden olyan természetes vagy jogi személy, akik, illetve amelyek lakcíme, székhelye vagy telephelye a LEADER HACS illetékességi területén belül van, egyetértenek az Egyesület céljaival, azok megvalósítása érdekében tevékeny közreműködésre vállalnak kötelezettséget. A jogi személyeket a törvényes képviselőjük, vagy az általuk meghatalmazott személy képviseli.

Elnökség: Az Egyesület ügyintéző és képviseleti szerve az Elnökség, amelyet a Közgyűlés a tagok közül 3 éves időtartamra választ meg. Az Elnökség tagjai díjazásra és költségtérítésre nem jogosultak. Az Elnökségben az egyes társadalmi szférákhoz tartozó tagok aránya nem haladhatja meg a 49 %-ot. Az elnökség a LEADER Helyi Akciócsoport

(HACS) döntéshozó testületeként a Helyi Fejlesztési Stratégia keretében támogatott projektek kiválasztását végzi, valamint döntéseket hoz a Vidékfejlesztési Programmal kapcsolatos kérdésekben.

Felügyelőbizottság: Az Alapszabályban az alapítók nem hoznak létre felügyelőbizottságot, de abban az esetben, ha a Ptk. 3:82. § (1) bekezdésében vagy az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény 40. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek bekövetkeznek, úgy a jogszabály kötelező rendelkezéseire figyelemmel az Elnökség köteles haladéktalanul Közgyűlést összehívni a felügyelőbizottság létrehozása, tagjainak megválasztása érdekében.

Munkaszervezet: A Munkaszervezet az Egyesület ügyviteli, adminisztratív szervezete, az Egyesület tevékenységét segítő iroda. Szervezeti felépítése, feladatai, létszáma az Egyesület tevékenységeihez igazodóan változhat, amely a Szervezeti és Működési Szabályzatban kerül meghatározásra. A Munkaszervezet munkáját az iroda vezetőjeként a Munkaszervezet vezető irányítja. A Munkaszervezet vezetőjét az Elnökség választja meg. A Munkaszervezet vezetői tisztséget az Egyesület tagja láthatja el. A Munkaszervezet tagjai tevékenységüket munkaviszony vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében látják el. A munkáltatói jogkört az Munkaszervezet vezető gyakorolja. Az Egyesület a központi rendelet alapján benyújtott kérelmek értékeléséhez, az értékelés és döntés előkészítés érdekében végzendő feladatokat a munkaszervezet útján végzi el.

9.2.4Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása az útmutató 10. mellékletében felsorolt feladatokat figyelembe véve:

- A helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is (HACS munkaszervezet, HACS elnökség);
- a pályázatok kiválasztása során összhang biztosítása a kozosseg vezérelt Helyi Fejlesztési Stratégiával, e műveleteknek az adott stratégiai célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásuk révén, (HACS munkaszervezet);
- a hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, (HACS munkaszervezet, HACS elnökség)
- A pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a kozosseg vezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének mérlegelése, pályázati felhívások vagy folyamatban lévő

projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával, (HACS munkaszervezet, HACS elnökség, HACS tagság)

- Támogatási kérelmek befogadása és értékelése, (HACS munkaszervezet, HACS elnökség)

- Pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a KÜ-hez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából, (HACS munkaszervezet, HACS elnökség)

- a közösség vezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoring tevékenysége, és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi – végrehajtása. (HACS munkaszervezet, HACS elnökség, HACS tagság, HACS felügyelőbizottság).

Felelősségi körök:

A munkaszervezet által elvégzett munkáért a munkaszervezet-vezetője az elnökségnek, az elnökség által elvégzett munkáért az elnök a közgyűlésnek felelős.

9.2.5A pályázatok kiválasztásával és a HACS működésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatok bemutatása a KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontjának teljesítésével

Pályázati kiírás: A pályázati dokumentációk összeállítását a munkaszervezet végzi, az Elnökség fogadja el. A pályázati felhívások, közlemények, információk megjelentetésénél kiemelten kell kezelni a nyilvánosság biztosítását.

Kiválasztási eljárás: a pályázatok benyújtása folyamatos, az elbírálásuk szakaszosan történik négyhavonta. A pályázatok a jogosultsági teljességi vizsgálat után tartalmi értékelésen esnek át, melyben az értékelési szempontok alapján felállított rangsor szerint történik a kiválasztás, standard eljárás szabályait figyelembe véve. A döntés előkészítést a munkaszervezet végzi, a projektek támogatásáról a döntés az elnökség (Bíráló Bizottság) hatásköre, a döntést a Közgyűlés által elfogadott HFS-ben foglalt alapelvek és kritériumok figyelembe vételével hozza meg.

Abban az esetben, ha az Irányító Hatóság külön Bíráló Bizottság felállítását rendeli el, a Bíráló Bizottság az elnökség tagjaiból, illetve szükség esetén póttagokból áll, akik szintén csak az Egyesület tagságából választhatók, figyelemmel az egyes szférák 49%-os korlátjára, valamint a pályázati konstrukciókra vonatkozó szaktudással kell rendelkezzenek a BB tagok.

9.2.6A helyi fejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló humán erőforrás (képzettség, tapasztalat, készségek) bemutatása az elvégzendő feladatok tükrében

Az operatív munkát irányító elnökségben egyensúlyban vannak a civilszféra, közszféra és a gazdasági szféra képviselői, több éves tapasztalattal rendelkeznek az egyes tématerületeken, így gazdasági, mezőgazdasági, élelmiszer előállítás, a turizmus és a környezetvédelem.

A munkaszervezet 2 fő teljes munkaidős munkaviszonnyal rendelkező dolgozót foglalkoztat, az alábbi munka-és feladatkörökben:

1 fő munkaszervezet-vezető – munkaszervezet vezetésével és a szakmai munkával összefüggő valamennyi feladat szakmai és operatív szintű irányítása, koordináció, projektmenedzsment, pályázatkezelés.

1 fő pályázati referens – ügyfélkapcsolatok, kommunikációs és adminisztrációs feladatok ellátása, pályázatkezelés.

9.2.7 A működés fizikai feltételeinek bemutatása

Az egyesület irodája Gyulán (a Civil házban), mint járási székhelyen, az akcióterület közigazgatási, oktatási, közlekedési központjának frekvenciát, jól megközelíthető településén működik. Az iroda már évek óta az egyesület adminisztrációs tevékenységeinek a helyszíne. Alkalmas az ügyfélszolgálati, konzultációs tevékenységek, valamint tárgyalások lebonyolítására. Az épületben lehetőség van fórumok megtartására is. Az iroda bútorozott, internet, telefonos elérhetőség adott az ingatlanban. Az egyesület a feladat elvégzéséhez szükséges irodai berendezésekkel, számítógépek, telefonok, projektor, vetítővászon, fényképezőgép, másoló, nyomtató, scanner rendelkezik.

Az Egyesület saját weboldallal rendelkezik, mely a <http://www.napkorleader.hu> internetes címen érhető el, a szükséges promóciós anyagok (roll-up stb.) is rendelkezésére állnak.

A működési támogatás megérkezéséig a finanszírozáshoz szükséges összeget az egyesület saját forrása és a tagok biztosítják a programozási időszak végéig, mint visszatérítendő támogatást.

9.2.8 A működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása

A Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület HACS Helyi Fejlesztési Stratégia végrehajtására rendelkezésre álló keretösszege, **334.753.883 Ft**, melynek a, 20,80 %-át **69.540.384 Ft-ot** kell a működésre fordítani. A működési kiadások két nagyobb költségcsoportra oszthatók: személyi jellegű és dologi jellegű kiadások.

Személyi jellegű kiadások a munkaviszonyban, vagy egyéb munkavégzésre irányuló jogviszonyban (megbízás) foglalkoztatott szakemberek munkabérét, és annak járulékait, költségtérítéseket, esetleg a béren kívüli személyi juttatásokat tartalmazzák.

További foglalkoztatottak bevonása más támogatási forrásból tervezett.

Dologi jellegű kiadások a mindennapi működés során felmerülő költségek, melyek az irodafenntartásból, fórumok, konzultációk megtartásából adódnak. Ide tartoznak a kommunikációs költségek is (weboldal fenntartása, hirdetések díjai, kiadványok megjelentetése, rendezvények, programok költségei stb.), a HACS egyesületi formában történő, a hatályos jogszabályoknak és a program által előírt feltételeknek megfelelő működtetésének költségei (könyvelés, könyvvizsgálat, jogi dokumentálás, reprezentáció, munkavégzéshez szükséges eszközök és berendezések beszerzése és karbantartása, postaköltség, egyéb stb.).

9.3 Kommunikációs terv

A Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósításának átláthatóságára az előkészítésen túlmenően fontos szerepet kell szánni. A nyilvánosság biztosítása valamennyi szféra (vállalkozói, civil és közsféra) számára fontos, hiszen a Leader Egyesület tagsága a felsorolt szféránkból kerül ki. Ahogy a stratégia kidolgozásának teljes folyamata átlátható és nyílt volt, úgy a megvalósításnak is annak kell lennie. A stratégia megvalósítási folyamatát végig lehet kísérni az Egyesület honlapján, a létrehozott aloldalon „Helyi Fejlesztési Stratégia 2014-2020” keresztül. Az oldal tartalmazni fogja az elfogadott végleges HFS-t és az azzal kapcsolatos dokumentumokat, pályázati felhívásokat, híreket, meghívókat, a tájékoztatókról szóló összegzéseket. Az első mérföldkőhöz készített dokumentum közzétételét követően egy hétig lehetőséget biztosítottunk a HACS lakosságának, civil szervezeteinek, vállalkozásainak arra, hogy megtehessék észrevételeiket a tervezettel kapcsolatban. A társadalmasítást követően került a Stratégia a Közgyűlés elé elfogadásra. A tervezés folyamatát és a stratégia megalkotását a Kelet-békési Területfejlesztési Társadalmi Innovációs Egyesület Munkaszervezete koordinálta, és szervezte. A fórumok alkalmával a felkért szakértők moderálják a beszélgetéseket, készítik az összefoglalókat, a további szereplők (gazdasági szereplők, civil szervezetek, önkormányzatok, magánszemélyek), mint véleményező és javaslattevő szerepet láttak el.

A tervezés folyamán az átláthatóság és a párbeszéd érdekében az alábbi csatornákat használtuk:

Fórumok: A fórumok fő célja a potenciális pályázók, szakértők, és érintettek részére tájékoztatás nyújtása, a HFS tartalmáról, lehetséges támogatási forrásokról és a konkrét pályázatokról. A fórumokra meghívást kaptak a térség érintett szervezeteinek, az önkormányzatok, a nemzetiségi önkormányzatok; civil szervezetek, közintézmények, vállalkozások képviselői.

Személyes kapcsolattartás: A személyes kapcsolattartás keretében munkaszervezeti irodájában, előre meghatározott nyitvatartási időben kerül biztosításra a nyilvánosság a Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítása során.

Honlap: Az egyesület által létrehozott és üzemeltetett portálon értesülhetnek az érintettek a pályázatok aktuális állásról, szervezett fórumok időpontjairól és helyszíneiről.

A HACS területén működő potenciális pályázók tájékoztatása folyamatos lesz a stratégia megvalósítása alatt.

Tekintettel arra, hogy a LEADER működési források szerény lehetőséget adnak a kommunikációs tevékenység megvalósítására, ezért évente maximum 500.000 Ft kiadást tervezünk.

9.4 Monitoring és értékelési terv

A monitoring és értékelési feladatok egy része bizonyos időszakonként esedékes a megvalósítás egyes kiemelt mérföldköveikhez köthető feladatokat tartalmaz, másik része folyamatos végrehajtási és pénzügyi információ- és adatszolgáltatással teljesül.

Az HFS forrás-felhasználásához, végrehajtásához és eredményességéhez kapcsolódó **output és pénzügyi indikátor adatok elsődleges forrásai** a megkötött támogatási szerződések alapadatai lesznek. A támogatottak által vállalt és megvalósított indikátorok forrásai a projektek megvalósításához kapcsolódó időközi és zárójelentésekben megadott értékek szolgálnak alapul.

A teljesítmény és output indikátorok elsődleges adatforrásai a lezárt projektek jelentései lesznek, melyek forrásai az adóhatóság, a munkaügyi hivatal, és a KSH adatbázison alapuló TEIR rendszer és a projektgazdák saját adatszolgáltatásai lesznek.

Az alábbi táblázat mutatja be a HFS megvalósítása során elérendő indikátor értékeket a HACS területére vonatkozóan

Specifikus cél	Indikátorok megnevezése	Célérték	Adatok forrása, begyűjtés módja	Gyakoriság
A vállalkozások versenyképességét erősítő infrastruktúra fejlesztések	Támogatott vállalkozások száma	6 db	TSZ, lezárt PFJ	évente a zárásig
	Létrehozott új munkahelyek száma (FTE)	3 fő	Pályázó nyilatkozata, alátámasztó dokumentációval	évente a zárásig
	Vállalkozások éves mérlege pozitív irányba változik	n.r.	Pályázó nyilatkozata, alátámasztó dokumentációval	évente a zárásig
Turizmusfejlesztés	Támogatott projektek által létrehozott új turisztikai attrakciók száma	5 db	TSZ, lezárt PFJ	évente a zárásig
	Létrehozott új munkahelyek száma (FTE)	nincs előírás	Pályázó nyilatkozata, alátámasztó dokumentációval	évente a zárásig
	A vendégéjszakák számának növekedése	nincs előírás	Települési önkormányzati nyilvántartás	évente a zárásig

	Közösségi tér kialakítása m2	nincs előírás	Pályázó nyilatkozata, alátámasztó dokumentummal	évente a zárásig
Aktív turisztikai fejlesztések	Támogatott projektek száma	6 db	TSZ, lezárt PFJ	évente a zárásig
	Fejlesztéssel érintett szolgáltatást/terméket igénybe vevők száma	380 fő	Pályázó nyilatkozata, alátámasztó dokumentációval	évente a zárásig
Civil szervezetek tevékenységének támogatása	A támogatott projektek által elért lakosság száma	200 fő	Pályázó nyilatkozata, alátámasztó dokumentációval	évente a zárásig

A HFS-ben szereplő vállalatok cél szerinti teljesítésére kiemelt figyelmet fordítunk a megvalósítás során. A HFS felülvizsgálata várhatóan 2018-2019 között válhat időszerűvé és aktuálissá. A kötelező felülvizsgálatok mellett tervezünk időszakos feldolgozásokat is, melyek a kitűzött célértékek megvalósítását szolgálják. A felülvizsgálat és időszaki státusz eredményét figyelembe kell venni a megvalósítás során, azokat integrálni kell a HFS megvalósításába.

Emellett fontos a HACS saját teljesítményének értékelése és monitoringja, erre kvantitatív és kvalitatív, nyilvános és anonim eljárási módszereket tervezünk használni. Az értékelést előre meghatározott időszakonként és tervszerűen tervezzük megvalósítani.

A kvantitatív módszerek:

- forrás-felhasználás tervezetthez képesti előrehaladása;
- kommunikációs tevékenységek megvalósítása;
- kommunikációs tevékenységek által elérték száma;
- munkaszervezet állományi létszámváltozása;
- a munkaszervezet működésébe bevont személyek száma;
- a rendelkezésre álló és elnyert működési források nagysága;
- szakmai képzések és továbbképzések száma

kvalitatív módszerek:

- anonim elégedettségi felmérés a kedvezményezett projektgazdák, egyesületi tagok körében;
- összehasonlító forrás-felhasználás eredményességi és minőségi paramétereinek vizsgálata;
- kommunikációs tevékenységek helyszíni vagy webes elégedettségi értékelése;
- munkaszervezet munkatársai, a szervezet szakmai munkájába bevont személyek megkérdezése.

Az értékelések és a felülvizsgálatok eredményeit széles körben kívánjuk megismertetni a HACS szereplőivel és az érintettekkel. Ezt elsősorban kommunikációs, média és közösségi eszközök széles körének felhasználásával tervezzük megtenni. Az értékelések eredményeinek kommunikálásának és terjesztésének elsődleges eleme az egyesület honlapja, emellett a térségben jelen lévő média, valamint az egyes térségi, helyi szakmai, partnerségi, közéleti és kommunikációs rendezvények, illetve az egyes projektekhez kapcsolódó események.

10. Indikatív pénzügyi terv

A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése a végleges HFS benyújtásához kerül kidolgozásra.

A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Forrás: EMVA LEADER 19.2 alintézkedés										
Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Összesen	%
1.	Vállalkozások fejlesztése, fejlesztési beruházások támogatása	0	0	0	34.497	0			34.497	10,30%
2.	Települési önkormányzatok infrastrukturális fejlesztései, szálláshelyhez nem köthető turisztikai szolgáltatások fejlesztése	0	0	0	63.241	0			63.240	18,90%
3.	Civil szervezetek szakmai programjainak és infrastrukturális fejlesztéseinek támogatása	0	0	0	48.626	0			48.626	14,53%
4.	Szolgáltatások fejlesztése, beruházások támogatása	0	0	0	0	115.994	0	0	109.994	32,95%
5.	Helyi fejlesztések támogatása	0	0	0	0	0	72.396		78.397	23,49%
	Összesen	0	0		146.364	115.994	72.396		334.75	100 %

A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	Forrás: EMVA LEADER 19.4 alintézkedés							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Összesen
Működési költségek	0	5.703	11.826	11.353	9.937	13.739	14.786	67.344
Animációs költségek	0	0.540	0.618	0.348	0.190	0.350	0.150	2.196
Egyéb tervezett bevételek ¹	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen	0	6.243	12.444	11.701	10.127	14.089	14.936	69.540

¹ Pl. tagdíj, önkormányzati hozzájárulás stb.

Kiegészítő információk

Mellékletek

1. sz. melléklet: A tervezési területre vonatkozó fejlesztési dokumentumok listája/irodalomjegyzék

Magyarország – Vidékfejlesztési Program 2014 – 2020

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program 2014 - 2020

Terület – és településfejlesztési Operatív Program 2014 – 2020

Békés Megye Területfejlesztési Konceptiója 2014 - 2020

Békés Megye Területfejlesztési Programja 2014 - 2020 (stratégiai program)

Békés Megye Területfejlesztési Programja 2014 – 2020 (operatív program)

Békés Megye Integrált Területi Programja 2014 – 2020

Gyula Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014 - 2020

Sarkad Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014 – 2020

Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs rendszer települési és akcióterületi adatsorok

2. sz. melléklet: Tagjegyzék

<i>Ssz.</i>	<i>Tag neve</i>	<i>Címe/Lakóhelye</i>
1.	Gyula Város Önkormányzata	5700 Gyula, Petőfi tér 3.
2.	Árgyelán Mihályné	5700 Gyula, Szlányi dűlő 11882 hrsz.
3.	Bánhegyi József	5700 Gyula, Leiningen u. 19.
4.	Tanyavilágban Élők Érdekvédelmi Egyesülete	5700 Gyula, Sióréti 60.
5.	Együtt Gyulaváriért Egyesület	5711 Gyula, Zrínyi u. 1/b.
6.	Földi István	5700 Gyula, Garay u. 6/b.
7.	Hack Józsefné	5700 Gyula, Kálvária 14/b.
8.	Krisztovánné Árgyelán Zsuzsanna	5700 Gyula, Honvéd lkt.11. 4.em./12.a.
9.	Madarasi Éva	5700 Gyula, Honvéd lkt. 18. fsz./1.a.
10.	Hanan Med Samar Kft.	5700 Gyula, Béke sgt. 27. 4. em. 14.
11.	Répásiné Fekete Mária	5700 Gyula, Szőlőskert u. 1/26.
12.	Szabó Ferenc	5700 Gyula, Vasút u. 2.
13.	Szabó Ferencné	5700 Gyula, Vasút u. 2.
14.	Tokár Lajos	5700 Gyula, Lenkei u. 9.
15.	Tokárné Cserháti Mónika	5700 Gyula, Lenkei u. 9.
16.	Békés Megyei Sclerosis Multiplexes Emberek Közhasznú Szervezete	5700 Gyula,Rulikowszki u. 9. fsz./3.
17.	Color in Press Kft.	5700 Gyula, Katona J. tér 5.
18.	Kiss Kreatív Kft.	5700 Gyula,Szarkaláb u. 7.
19.	Gyulai Kert- és Tanyatulajdonosok Egyesülete	5700 Gyula, Pósteleki u. 15.
20.	Zerge Ifjúsági Túrasport Közhasznú Egyesület	5700 Gyula, Klapka Gy. u. 24.
21.	Szilágyi Judit	5700 Gyula, Temető u. 17.
22.	Gyulai Külterületi Út- és Infrastruktúra-fejlesztő Egyesület	5700 Gyula, Petőfi tér 3.
23.	Őszidő Közalapítvány	5700 Gyula, Petőfi tér 3.
24.	Gyepes Zsolt	5700 Gyula, Nagyfenék tanya 11010/3. hrsz.
25.	Sarkad Város Önkormányzata	5720 Sarkad, Kossuth u. 27.
26.	Elek Város Önkormányzata	5741 Elek, Gyulai út 2.
27.	Lőkösháza Község Önkormányzata	5743 Lőkösháza, Eleki u. 28.
28.	Kétegyháza Nagyközség Önkormányzata	5741 Kétegyháza, Fő tér 9.
29.	Doboz Nagyközség Önkormányzata	5624 Doboz, Kossuth tér 3.
30.	Restye László	5700 Gyula, Bodorka u. 19.